

Ljepota je u očima izbirljivog promatrača - kako spol, vrsta veze, životne strategije, H faktor i mračna tetrada djeluju na fenomen izbirljivosti

Hasanbegović, Larissa

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:894354>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-10**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Sveučilište u Zagrebu

Filozofski fakultet

Odsjek za psihologiju

**LJEPOTA JE U OČIMA IZBIRLJIVOG PROMATRAČA – KAKO SPOL,
VRSTA VEZE, ŽIVOTNE STRATEGIJE, H FAKTOR I MRAČNA TETRADA
DJELUJU NA FENOMEN IZBIRLJIVOSTI**

Diplomski rad

Larissa Hasanbegović

Mentor: red. prof. dr. sc. Denis Bratko

Zagreb, 2023.

IZJAVA

Pod punom moralnom odgovornošću izjavljujem da sam ovaj rad izradio/la samostalno te da u njemu nema kopiranih, prepisanih ili preuzetih dijelova teksta tuđih radova koji nisu propisno označeni kao citati s navedenim izvorom iz kojeg su preneseni.

U Zagrebu, 19.5.2023.

Larissa Hasanbegović

SADRŽAJ

Uvod	1
Cilj	8
Problemi i hipoteze.....	8
Metodologija.....	10
<i>Sudionici</i>	10
<i>Mjerni instrumenti</i>	10
<i>Postupak</i>	13
Analiza podataka i rezultati	13
Rasprava	22
<i>Ograničenja istraživanja i daljnje preporuke</i>	28
Zaključak	30
Literatura	31

Ljepota je u očima izbirljivog promatrača – kako spol, vrsta veze, životne strategije, H faktor i mračna tetrađa djeluju na fenomen izbirljivosti

Beauty is in the eyes of the choosy beholder – how sex, type of relationship, life history strategies, H factor and the dark tetrad affect the phenomenon of choosiness

Larissa Hasanbegović

Sažetak

Interseksualna je izbirljivost fenomen na kojeg utječe niz faktora poput genetike, fizičke privlačnosti i resursa (Buss i Schmitt, 2019), te igra važnu ulogu u formaciji romantičnih veza. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos između fenomena izbirljivosti i spola, vrste veze, životnih strategija, H faktora (dimenzije ličnosti iskrenost/poniznost) i mračne tetrade. Istraživanje je provedeno online, a u njemu je sudjelovalo 264 sudionika starijih od 20 godina. Za mjerenje konstruktata korišteni su *SD4*, *Mini – K*, *MICH* i H dimenzija iz *HEXACO – PI – R* upitnika. Dobiveni rezultati ukazuju na to da su i muškarci i žene izbirljiviji u odabiru partnera u dugoročnim vezama u odnosu na kratkoročne veze. Žene su izbirljivije od muškaraca u odabiru partnera za obje vrste odnosa. Sudionici s izraženijom sporom životnom strategijom iskazuju više razine izbirljivosti za obje vrste odnosa u odnosu na sudionike s izraženijom brzom životnom strategijom. Sudionici s izraženijim H faktorom iskazuju niže razine izbirljivosti za obje vrste veza u odnosu na sudionike kod kojih H faktor nije izražen. Značajni korelati razine izbirljivosti su narcizam i makijavelizam, pri čemu sudionici s izraženijom crtom narcizma iskazuju više razine izbirljivosti i za kratkoročne i za dugoročne odnose, dok sudionici s izraženijom crtom makijavelizma iskazuju više razine izbirljivosti za kratkoročne odnose. Naposljetku, dobiveni rezultati pokazuju kako crte mračne tetrade (narcizam u kratkoročnim i dugoročnim te makijavelizam u dugoročnim vezama) opstaju kao značajni prediktori izbirljivosti uz kontrolu H faktora.

Ključne riječi: izbirljivost, životne strategije, mračna tetrađa

Abstract

Intersexual choosiness is a phenomenon influenced by a number of factors (Buss and Schmitt, 2019), and is crucial in the formation of romantic relationships. The aim of this research was to examine the relationship between choosiness and sex, relationship type, life history strategy, H factor (honesty/humility dimension of personality) and the dark tetrad. 264 adults over the age of 20 participated in the survey. The *SD4*, the *Mini – K*, the *MICH* and the H factor were used to measure the constructs. Both men and women choose their mates more selectively in long – term relationships than they do in short – term ones. Women are more choosy than men in both types of relationships. Participants with a slow LHS show higher levels of selectivity in choosing partners for both types of relationships compared to participants with a fast LHS. Participants with a high H factor show lower levels of choosiness for both types of relationships compared to participants with a low H factor. Significant correlates of the level of choosiness are narcissism and Machiavellianism, where participants with a more pronounced trait of narcissism show higher levels of choosiness for both short-term and long-term relationships, while participants with a more pronounced trait of Machiavellianism show higher levels of choosiness for short-term relationships. The dark tetrad traits remain significant predictors of the level of choosiness when the effect of H factor is controlled.

Key words: choosiness, life history, dark tetrad

UVOD

Jedan od najvećih i najvažnijih životnih izazova s kojima se susrećemo jest odabir partnera. Odabir partnera je složen proces koji je pod utjecajem kako biologije, tako i kulture i okoline, a predstavlja prepreku koja većini ljudi zadaje glavobolje (Valentine i Li, 2012). Od fizičkog izgleda, koji najčešće predstavlja prvi korak u traženju partnera, preko zdravlja i financijske stabilnosti, postoji niz karakteristika koje su osobama ključne prilikom izbora partnera. Nadalje, o tome upušta li se osoba u kratkoročan ili dugoročan odnos ovisi kakve će karakteristike tražiti kod svog potencijalnog partnera. Ovisno o fazama života i samopercepciji, i muškarci i žene traže kratkoročne ili dugoročne partnere, iako se pokazalo da žene puno češće traže dugoročne partnere u odnosu na muškarce (Valentine i Li, 2012). Kod kratkoročnih odnosa, razlike u izbirljivosti između muškaraca i žena su maksimalizirane, gdje muškarci naglasak stavljaju na fizički izgled i dobre gene, a žene na ambicioznost, dobar smisao za humor i odgovornost (Stewart i sur., 2000). Kada su u pitanju dugoročne veze, i muškarci i žene generalno pokazuju veći stupanj izbirljivosti za sve partnerske karakteristike. Muškarcima najvažnija karakteristika i dalje ostaje fizički izgled, a važnijima se pokazuju i zdravlje, mladolikost te prilagodljivost, dok se kod žena uz ambicioznost i sposobnost dobrog zarađivanja ističu i socijalni status, dobrota te razumijevanje (Stewart i sur., 2000). Prema Bussovoj Teoriji seksualnih strategija (Buss i Schmitt, 1993.; prema Tadinac i Hromatko, 2006), i muškarci i žene razvili su niz strategija koje im omogućavaju ostvarivanje različitih koristi kroz uspostavljanje povremenih kratkoročnih veza. Povećavajući broj veza s drugim ženama, muškarci direktno potencijalno povećavaju svoju ukupnu reproduktivnu uspješnost – veći broj potomaka (Tolo, 2011). Žene, s druge strane, u kratkotrajnim vezama ostvaruju trenutačnu materijalnu korist (Buss i Schmitt, 1993; prema Tolo, 2011). Među mnogim potencijalnim koristima (kao što su promjena partnera i traženje „bolje opcije“, procjenjivanje kvaliteta partnera za prijelaz u dugoročnu vezu te proizvodnja genetski raznolikog potomstva), najviše empirijske potpore su dobili trenutačno prikupljanje resursa i promjena partnera (Tadinac i Hromatko, 2006). Kao još jedno objašnjenje upuštanja žena u kratkoročne odnose navodi se povećana genetska raznolikost potomstva koja može biti prednost pri prilagodbi na okolinske promjene (Tolo, 2011) te

zaštita i resursi od nekoliko različitih muškaraca u slučajevima kada postoji mogućnost njihovog očinstva (Blaffer Hrdy, 2000; prema Tadinac i Hromatko, 2006). Sve dok navedene dobrobiti premašuju troškove upuštanja u kratkoročne veze, kratkoročne strategije možemo očekivati kod žena kao i kod muškaraca.

Evolucijska perspektiva izbirljivost objašnjava kao rezultat interakcije dvaju ključnih faktora – spola i trajanja veze (kratkoročne ili dugoročne). Prema Triversovoj teoriji roditeljskog ulaganja (Trivers, 1972), osnovu izbirljivosti partnera čine razlike u ulaganju muškaraca i žena u vlastito potomstvo (Tolo, 2011). Što je veća razina potrebnog roditeljskog ulaganja, to su stroži kriteriji koji se trebaju zahtijevati od potencijalnih partnera (Trivers, 1972). Roditeljsko ulaganje je „svako ulaganje od strane roditelja u pojedinog potomka koje povećava šanse za opstanak tog potomka (a time i reproduktivnu uspješnost) na štetu roditeljeve mogućnosti da ulaže u druge potomke“ (Trivers, 1972, str. 139). Ulaganje se odnosi na razne resurse, od hrane i zaštite do vremena koje roditelj posvećuje svom potomku. U evolucijskom kontekstu, žene bi trebale biti mnogo strože u kriterijima izbora partnera od muškaraca, jer su one te koje inicijalno više ulažu i izlažu se većem riziku ako ih partner ostavi (Trivers, 1972; prema Woodward i Richards, 2005). Kod inicijalnog ulaganja, muškarci ulažu svojih nekoliko minuta i „trošak“ sperme (Woodward i Richards, 2005). Kod žena, u pitanju je devet mjeseci „supstantivnog ulaganja u vremenu, energiji i spriječenim alternativama“ (Buss, 1978, str. 339) te rizici povezani s porodom (Woodward i Richards, 2005). Zbog toga, ženski kriteriji za izbor partnera se trebaju bazirati na znacima koji ukazuju na kontrolu nad resursima (obrazovanje, financijski status, socijalni status, perspektiva, stabilnost...), kao i na s time povezane karakteristike ličnosti – ambicioznost, marljivost, dominantnost i slično (Tolo, 2011). Muškarci, s druge strane, traže reproduktivno sposobne žene – pošto u startu ulažu vrlo malo, najbolja strategija za opstanak njihovog potomstva jest kopulacija sa što većim brojem žena (Buss, 1987, prema Tolo, 2011). Kako bi procijenili koja je žena reproduktivno sposobna, muškarcima među najvažnijim kriterijima spadaju uzrast i zdravlje koji se najbolje mogu vidjeti opazajući fizički izgled – “muške preferencije za partnerice i standardi ženske ljepote morali su evoluirati tako da odražavaju fizičke i bihevioralne znake koji signaliziraju žensku reproduktivnu sposobnost. Fizički izgled vjerojatno omogućava najsnažniji skup takvih oznaka, a oni uključuju osobine kao što su čista,

glatka i neoštećena koža, sjajna kosa, bijeli zubi, bistre oči i pune usne” (Buss, 1987, str. 341; prema Tolo, 2011). Međutim, osim inicijalnog ulaganja, pokazalo se kako pod određenim okolnostima ulaganja muškaraca i žena mogu biti slična – odnosno, kod ostvarivanja dugoročnih veza, i muškarci i žene bi imali slične minimalne kriterije prilikom traženja potencijalnih dugoročnih partnera (Woodward i Richards, 2005). Nadalje, različita istraživanja su pokazala kako muškarci u nekim kulturama ulažu vrlo malo, odnosno vrlo se malo brinu za vlastitu novorođenčad i djecu, dok se u raznim drugim kulturama pokazalo kako se muškarci brinu za svoju djecu, ali značajno manje u odnosu na njihove majke (Geary, 2000; prema Woodward i Richards, 2005). Zaključno, Triversova teorija roditeljskog ulaganja nam ukazuje na dvije predikcije: i muškarci i žene će biti stroži u izboru partnera u onim situacijama koje su povezane s većom razinom (većim rizikom) roditeljskog ulaganja te će postojati razlika u strogosti odabira muškaraca i žena koja je proporcionalna njihovom različitom razinom roditeljskog ulaganja – sve u svemu, žene bi trebale biti izbirljivije od muškaraca jer je prosječno žensko roditeljsko ulaganje je veće od muškog, kako u početku, tako i nakon rođenja potomaka (Woodward i Richards, 2005).

Za razliku od Triversove teorije roditeljskog ulaganja, Teorija životnih puteva (McArthur i Wilson, 1967; prema Figueredo i sur., 2005) malo drugačije opisuje temelje izbirljivosti kod ljudi. Porijeklom iz evolucijske biologije, to je teorija srednje razine (teorija u skladu s evolucijskom teorijom, ali se fokusira na specifičnu domenu funkcioniranja) koja opisuje stratešku raspodjelu bioenergetskih i materijalnih resursa pojedinca koja se odvija između somatskog ulaganja – ulaganja u preživljavanje i reproduktivnog ulaganja – ulaganja u stvaranje i održavanje potomaka (Ćorić, 2018). Reproductivno ulaganje obuhvaća ulaganje u parenje (ulaganje u zadobivanje i zadržavanje seksualnih partnera), roditeljsko ulaganje (ulaganje u preživljavanje potomstva) i nepotističko ulaganje (ulaganje u preživljavanje genetskih srodnika), (Figueredo i sur., 2004). Reproductivne strategije kojima se teorija životnih puteva bavi posljedica su fizičke i socijalne okoline u ranom djetinjstvu (Figueredo i sur., 2006). Zbog toga, teorija postavlja kontinuum koji obuhvaća raspon različitih reproduktivnih obrazaca ponašanja koji su povezani s osobinama životnih puteva kao što su plodnost i roditeljsko ulaganje (Ćorić, 2018). Krajevi kontinuuma su ekstremni r i ekstremni K, iz čega proizlazi i njegov naziv – r/K kontinuum (Figueredo i sur., 2006). Ekstremni r se

odnosi na stvaranje velikog broja potomaka uz ulaganje minimalne količine energije u njih, a ekstremni K se odnosi na stvaranje vrlo malog broja potomaka uz ulaganje velike količine energije u njih (Rushton, 1985; prema Ćorić, 2018). Zato što su ljudi vrsta koja se primarno služi K – strategijom, teorija životnih puteva se često naziva teorija diferencijalnog K (Rushton, 1985; prema Ćorić, 2018). Međutim, kod ljudi se javljaju individualne razlike koje variraju na kontinuumu od spore do brze strategije životnih puteva (Osip, 2020). Oni koji su skloniji brzom životnoj strategiji, svoju energiju troše na trud usmjeren na reprodukciju i češće ostvaruju kratkoročne veze, te pokazuju psihosocijalne karakteristike koje uključuju impulzivnost, promiskuitet, nisko roditeljsko ulaganje i manjak socijalne podrške (Osip, 2020). Oni koji su skloniji sporom životnoj strategiji, svoj trud usmjeravaju ka roditeljskom i nepotističkom ulaganju, te iskazuju karakteristike dugoročnog razmišljanja, monogamije i ostvarivanja dugoročnih veza, kooperaciju, altruizam te oprezno razmatranje rizika (Osip, 2020). U skladu s teorijom seksualnih strategija, očekivano je da će se muškarci češće koristiti r – strategijom, dok će žene češće upotrebljavati K –strategiju, a Egner (2019) pretpostavlja kako će osobe s izraženom r – strategijom biti manje izbirljive u odabiru svojih partnera, dok će osobe s izraženom K – strategijom biti više izbirljive u odabiru partnera.

Konstrukti čiji se odnos s brzim i sporim životnim strategijama često istražuje jesu konstrukti mračne tetrade. Mračna tetrađa jest noviji koncept u istraživanju ličnosti i predstavlja proširenje mračne trijade koju su u psihologiju uveli Paulhus i Williams (2002) nakon provođenja meta – analize rezultata istraživanja koja su se bavila socijalno averzivnim ponašanjem ljudi. Teorija životnih puteva pokušava rasvijetliti evolucijsku adaptivnost navedenih crta, odnosno dati nam potencijalni uvid u to zašto mračne crte ličnosti postoje, kada su nastale i kako su ih oblikovali evolucijski procesi kao odgovor na probleme s kojima su se susretali ljudski predci (Holtzman i Strube, 2011; prema Davis i sur., 2019). Jedno od objašnjenja održavanja mračnih crta ličnosti jest to da one tvore koherentnu brzu životnu strategiju koja podržava izrabljivačke tendencije za stjecanje trenutnih reproduktivno relevantnih koristi u nepredvidljivoj, teškoj životnoj okolini (Gladden i sur., 2009; prema Davis i sur., 2019). Mračna tetrađa obuhvaća narcizam, makijavelizam, psihopatiju i sadizam (Bertl i sur., 2017). Narcizam, psihopatija i makijavelizam imaju genetsku komponentu te ih se povezuje s teškim

djetinjstvom i smanjenim resursima u djetinjstvu (Petrides i sur., 2011; Ireland, 2016; prema Međugorac, 2018) a sadizam, za kojeg istraživači nisu sigurni sadrži li genetsku komponentu ili je samo rezultat utjecaja negativnih okolinskih čimbenika kao što je zlostavljanje, negativno je povezan s roditeljskom brigom i zaštitom u djetinjstvu (O'Meara i sur., 2011; prema Međugorac, 2018). *Narcizam* se može okarakterizirati kao skup osobina koje obuhvaćaju grandioznost, dominaciju, superiornost i osjećaj posjedovanja povlaštenih prava (Paulhus, 2014). Narcisoidne osobe kontinuirano traže vanjsko odobravanje i divljenje drugih, a s druge strane, neosjetljive su na potrebe okoline u kojoj se nalaze i druge ljude smatraju inferiornima (Paulhus i Williams, 2002). Zbog svoje tendencije iskorištavanja drugih, narcisoidne osobe posjeduju vrlo dobro razvijenu emocionalnu inteligenciju i vrlo su vješte u tumačenju emocija drugih ljudi (Konrath i sur., 2014; prema Bukač, 2019). Postoje dvije vrste narcizma – grandiozni i ranjivi. Grandiozni narcizam podrazumijeva potrebu za pokazivanjem i pažnjom, dok ranjivi narcizam obuhvaća krhku sliku o sebi koja ovisi o eksternalnoj povratnoj informaciji (Miller i sur., 2010; prema Međugorac, 2018). Prijašnja istraživanja narcizma pokazuju kako se kod grandioznog narcizma pronalazi malo više indikatora spore životne strategije, dok se kod ranjivog narcizma pronalazi malo više indikatora brze životne strategije (Figueredo i sur., 2006), ali kako je narcizam kao crta ipak značajno povezan s indikatorima brze životne strategije kao što su impulzivnost, traženje uzbuđenja i ostvarivanje kratkoročnih odnosa (Crysel i sur., 2013; Jonason i sur., 2012; prema Davis i sur., 2019). Prema Holtzmanu i Strubeu (2011; prema Davis i sur., 2019), evolucija je možda pogodovala narcizmu među ljudima kao jednoj varijanti dominacije koja je olakšavala ostvarivanje kratkoročnih strategija parenja (npr. veze za jednu noć) koje bi bile posebno učinkovite za muškarce. U skladu s time, prema rezultatima meta –analize Grijalve i suradnika (2015), pokazalo se kako su muškarci u prosjeku narcisoidniji od žena. *Makijavelizam* je svoj naziv dobio po Niccolu Machiavelliju, političkom savjetniku obitelji Medici, koji je u svojim djelima *Vladar* (tal. *Il Principe*) i *Diskurs* (tal. *Discorsi*) ljude opisao kao nepouzdana, zlonamjerne i egoistične (Fehr i sur., 1992). Vođeni Machiavellijevim tekstovima, Christie i Geis (1970) konstruirali su upitnik temeljen na Machiavellijevim promišljanjima te utvrdili kako se sudionici koji se slažu s velikom većinom tvrdnji u upitniku isto ili slično ponašaju u svakodnevnom životu (Točaković, 2017). *Makijavelizam* obuhvaća

manipulativno ponašanje, plitak i hladan afekt u interpersonalnim odnosima, eksploataciju drugih, cinično i pragmatično razmišljanje te usmjerenost prema makijavelističkim željama, kao što su novac, status i moć (Rauthmann i Will, 2011; prema Međugorac, 2018). Figueredo i suradnici (2005) pronašli su značajnu povezanost makijavelizma i brze životne strategije. McDonald i suradnici (2012) potvrdili su prethodne nalaze. Jones i Paulhus (2011, prema Davis i sur., 2019) predložili su kako makijavelisti oportunistički traže i kratkoročne i dugoročne partnere te da se makijavelizam može sastojati od mješavine kvaliteta koje se odnose i na brzu (npr. cinizam, nemoralnost i manipulativnost) i na sporu životnu strategiju (npr. pažljivo planiranje, formiranje saveza i upravljanje reputacijom) i koje se očituju na način specifičan za kontekst s obzirom na zahtjeve socijalne okoline. Daljnja istraživanja su bila inkonzistentna te trenutno ostaje pitanje signalizira li makijavelizam nedvojbeno brzu strategiju ili sadrži mješavinu i sporih i brzih komponenti (Davis i sur., 2019). *Psihopatiju* karakterizira antisocijalno ponašanje, plitak afekt i emocije, visoka manipulativnost, šarm i impulzivnost, nedostatak kontrole i agresija (Međugorac, 2018), smanjena razina straha, iskorištavanje drugih i kriminalitet (Točaković, 2017). Prema dvofaktorskoj konceptualizaciji psihopatije, postoje primarna (instrumentalna) psihopatija i sekundarna (hostilna ili reaktivna) psihopatija. Primarnu karakterizira interpersonalna hladnoća i niska empatija, dok sekundarnu karakterizira socijalna manipulativnost, agresija i impulzivnost (Hare i Neumann, 2008; prema Međugorac, 2018). U brojnim se istraživanjima psihopatija pokazala povezanom s brzom životnom strategijom (Davis i sur., 2019). Pokazala se povezanom s ostvarivanjem kratkoročnih veza (Book i sur., 2016; prema Davis i sur., 2019), partnerskim nasiljem (Swogger i sur., 2007; prema Davis i sur., 2019), manjkom samokontrole, smanjenom sposobnošću razmišljanja o posljedicama svojih djela i emocionalnom labilnošću (Jonason i Tost, 2010; prema Davis i sur., 2019). Nekoliko autora psihopatiju nazivaju „najmračnijom“ crtom od svih i onom koja ima najjaču povezanost s brzom životnom strategijom. *Sadizam* je komponenta mračne tetrade koja obuhvaća okrutno, agresivno i ponižavajuće ponašanje drugih radi dominacije ili osobnog užitka (Chabrol i sur., 2009; O'Meara, Davies i Hammond, 2011; prema Međugorac, 2018). Karakteriziraju ga obrasci okrutnih i ponižavajućih ponašanja, kao i nanošenje psihičke, fizičke i seksualne boli drugima radi vlastitog uživanja, ugone ili čak seksualnog uzbuđenja (O'Meara i

sur., 2011; prema Točaković, 2017). Buckels i suradnici (2013; prema Davis i sur., 2019) pronašli su pozitivnu povezanost sadizma s iskorištavanjem drugih i ostvarivanjem kratkoročnih veza, a Book i suradnici (2016; prema Davis i sur., 2019) pronašli su pozitivnu povezanost sadizma i brze životne strategije. Brojna istraživanja mračne tetrade i životne strategije pokazuju da pojedinci s izraženim mračnim crtama ličnosti imaju brzu životnu strategiju (r – strategiju) te češće stupaju u kratkoročne veze (Međugorac, 2018), što može ukazivati na to da su manje izbirljivi u odabiru svojih partnera. Ova je povezanost izraženija kod muškaraca (Jonason i sur., 2009; prema Međugorac, 2018), što ide u prilog teoriji životnih puteva i tendenciji da se ne ulaže u potomstvo, već da se energija uloži u stvaranje velikog broja potomaka.

Crte ličnosti mračne tetrade pokazale su se povezanima i s crtama ličnosti HEXACO modela, pri čemu je najznačajnija povezanost mračne tetrade i H faktora, odnosno crte ličnosti Iskrenost/Poniznost (Međedović i Petrović, 2015; Book i sur., 2016; prema Međugorac, 2018). H faktor, odnosno faktor Iskrenost/Poniznost, obuhvaća facete Iskrenosti, Pravednosti, Izbjegavanja pohlepe i Skromnosti (Lee i Ashton, 2009). Skala iskrenosti procjenjuje tendenciju iskrenosti u međuljudskim odnosima, a niži rezultat ukazuje na laskanje i manipulaciju drugima kako bi se ostvario osobni cilj. Skala pravednosti procjenjuje sklonost izbjegavanja prevare i korupcije, a niži rezultat označava veću sklonost ka varanju i krađi. Skala izbjegavanja pohlepe procjenjuje tendenciju nezainteresiranosti za posjedovanje bogatstva, luksuznih dobara i visokog društvenog statusa, a niži rezultat ukazuje na želju za uživanjem u bogatstvu i privilegijama. Skala skromnosti procjenjuje tendenciju skromnosti, a niži rezultat označava gledanje na sebe kao na superiornu osobu koja zaslužuje više od drugih (Lee i Ashton, 2009). Neki autori navode kako crte mračne tetrade predstavljaju zapravo suprotni pol H faktora budući da podrazumijevaju egocentrizam, sebičnost, manipulaciju da bi se postiglo ono što se želi i fleksibilnu moralnost (Jonason i sur., 2014; prema Međugorac, 2018). Pošto se kroz nekoliko istraživanja pokazalo da crte mračne tetrade i H faktor dijele veliki postotak varijance (Butković i sur., 2021), te da je Iskrenost/Poniznost bila jednako učinkovita u predviđanju nekih varijabli brze životne strategije (kratkoročne veze, stjecanje moći i novca), mnoga se istraživanja danas bave pitanjem čini li zapravo nizak H faktor srž mračne tetrade (Lee i sur., 2013; prema Book i sur., 2015). Međutim, Jones i Figueredo (2013; prema Book i sur., 2015)

sugeriraju da suprotni pol osobine Iskrenost/Poniznost ne uključuje bešćutnost koja je svojstvena kod sve četiri crte mračne tetrade, zbog čega bi se H faktor i mračna tetrađa trebali promatrati kao zasebni, ali međusobno povezani konstrukti. Iako ne postoje istraživanja koja su proučavala vezu između H faktora i izbirljivosti, moguće je da ona postoji upravo zbog toga što konstrukti mračne tetrade i H faktor predstavljaju suprotne polove. Iz tog razloga bi se uloga H faktora također trebala ispitati u kontekstu izbirljivosti.

CILJ

Cilj ovog istraživanja je ispitati fenomen izbirljivosti u odabiru partnera za kratkoročne i dugoročne veze i njegove korelate (spol, vrsta veze, životne strategije, H faktor i mračna tetrađa).

PROBLEMI I HIPOTEZE

- 1) Usporediti razlike u izbirljivosti prilikom odabira partnera u kratkoročnim i dugoročnim vezama.

H1: Budući da se kratkoročne veze iniciraju zbog ostvarivanja trenutačne koristi te ne obuhvaćaju dugoročno ulaganje i razmišljanje o budućnosti, sudionici će pokazivati više razine izbirljivosti u odabiru partnera za dugoročne veze u odnosu na kratkoročne veze.

- 2) Usporediti razlike između muškaraca i žena u izbirljivosti prilikom odabira partnera.

H2: Budući da su žene te koje se izlažu riziku trudnoće i potencijalnim popratnim komplikacijama koje ona nosi te više ulažu u potomstvo, žene će pokazivati više razine izbirljivosti u odabiru partnera u odnosu na muškarce i za kratkoročne i za dugoročne veze.

- 3) Ispitati ulogu životnih strategija u izbirljivosti prilikom odabira partnera.

H3: Budući da se spora životna strategija veže uz dugoročno ulaganje u potomstvo, promišljanje o budućnosti, kooperaciju i monogamiju, a brza životna strategija veže uz kratkoročne odnose, često mijenjanje partnera, ne razmišljanje o budućnosti i rizična ponašanja, sudionici s izraženijom sporom životnom

strategijom pokazivati će više razine izbirljivosti u odabiru partnera u odnosu na sudionike s izraženom brzom životnom strategijom.

4) Ispitati odnos mračne tetrade i izbirljivosti prilikom odabira partnera.

H4.a: Budući da narcizam karakteriziraju osobine poput ponosa, sebičnosti, manjka empatije i povišenog osjećaja vlastite vrijednosti, sudionici s izraženom crtom narcizma pokazivati će više razine izbirljivosti u odabiru partnera u odnosu na sudionike kod kojih ta crta nije izražena.

H4.b: Zato što se makijavelizam povezuje s hladnim afektom, ciničnošću, manipulacijom i eksploatacijom drugih te nemoralnošću, sudionici s izraženom crtom makijavelizma pokazivati će niže razine izbirljivosti u odabiru partnera u odnosu na sudionike kod kojih ta crta nije izražena.

H4.c: Budući da psihopatiju karakteriziraju osobine poput manipulativnosti, nedostatka samokontrole, impulzivnosti i antisocijalnog ponašanja, sudionici s izraženom crtom psihopatije pokazivati će niže razine izbirljivosti u odabiru partnera u odnosu na sudionike kod kojih ta crta nije izražena.

H4.d: Zato što se sadizam povezuje s okrutnim, ponižavajućim ponašanjem i iskorištavanjem drugih radi vlastitog užitka, sudionici s izraženom crtom sadizma pokazivati će niže razine izbirljivosti u odabiru partnera u odnosu na sudionike kod kojih ta crta nije izražena.

5) Ispitati odnos H faktora iz HEXACO modela i izbirljivosti prilikom odabira partnera.

H5: Budući da H faktor karakteriziraju osobine suprotne osobinama mračne tetrade – iskrenost, velikodušnost, pouzdanost, poštenost, pravednost – sudionici s izraženijim H faktorom pokazivati će više razine izbirljivosti u odabiru partnera u odnosu na sudionike kod kojih taj faktor nije izražen.

6) Ispitati imaju li prediktori mračne tetrade samostalan doprinos u predikciji izbirljivosti i nakon kontrole H faktora ličnosti.

H6: Iako crte mračne tetrade i H faktor prema različitim istraživanjima dijele veliki postotak zajedničke varijance, mračna tetrada i H faktor ne predstavljaju dva pola istog konstrukta, već su međusobno povezani, ali zasebni konstrukti, zbog čega će uz kontrolu H faktora prediktori mračne tetrade samostalno doprinositi u predikciji izbirljivosti.

METODOLOGIJA

Sudionici

U istraživanju je sudjelovalo 264 sudionika. 50,8% sudionika činile su žene, dok su ostalih 49,2% činili muškarci. Prosječna dob svih sudionika iznosi $M = 25,97$ ($SD = 4,65$), a raspon dobi sudionika kreće se od 20 do 50 godina. Sudionici su regrutirani pomoću web poveznice na upitnik u grupama traženja studentskih poslova, grupama raznih gradskih četvrti na društvenoj mreži Facebook, preko mailing listi raznih studentskih udruga u Zagrebu te metodom snježne grude koja je krenula od istraživačice i njenih kolega i prijatelja. Ciljna populacija bile su sve osobe starije od 20 godina u Republici Hrvatskoj.

Mjerni instrumenti

Osim pitanja o sociodemografskim podacima sudionika (dobi i spolu), u istraživanju su korišteni *Kratki upitnik mračne tetrade (SD4)*, *Upitnik strategija životnih puteva (Mini – K)*, *Mjera interseksualne izbirljivosti (MICH)* primijenjena posebno za kratkoročne, posebno za dugoročne veze i *HEXACO – PI – R (H dimenzija)*.

Kratki upitnik mračne tetrade – SD4

Kratki upitnik mračne tetrade (eng. *The Short Dark Tetrad*, Paulhus i sur., 2021) ispituje mračnu tetradu ličnosti na četiri dimenzije: makijavelizam, narcizam, psihopatija i sadizam. Za potrebe ovog istraživanja korišten je hrvatski prijevod upitnika (Ribar i sur. 2022). Upitnik se sastoji od 28 čestica, a sudionici procjenjuju svoje slaganje sa svakom česticom na ljestvici Likertovog tipa od 5 stupnjeva, gdje je 1 označavalo potpuno neslaganje, a 5 potpuno slaganje s tvrdnjom. Ukupan rezultat za svaku mračnu crtu ličnosti formira se kao aritmetička sredina odgovora na sedam pripadajućih čestica. Prilikom validacije, autori upitnika dobili su zadovoljavajuće koeficijente pouzdanosti izražene Cronbach alfa; $\alpha = .78$ za makijavelizam, $\alpha = .83$ za narcizam, $\alpha = .82$ za psihopatiju i $\alpha = .82$ za sadizam (Paulhus i sur., 2021). Iako nešto niži, zadovoljavajući koeficijenti unutarnje konzistencije dobiveni su i u ovom istraživanju te iznose $\alpha = .68$ za makijavelizam, $\alpha = .71$ za narcizam, $\alpha = .74$ za psihopatiju i $\alpha = .77$ za sadizam.

Upitnik strategija životnih puteva – Mini – K

Mini – K upitnik (Figueredo i sur., 2006) konstruiran je za mjerenje dimenzije brze – spore životne strategije. Sastoji se od 20 čestica iz ALBH upitnika (eng. *Arizona Life History Battery*; Figueredo i sur., 2007) koje obuhvaćaju sedam različitih područja u kojima se brza/spora životna strategija iskazuje: 1) obiteljski socijalni kontakt i podrška; 2) prijateljski socijalni kontakt i podrška; 3) altruizam; 4) kvaliteta odnosa s roditeljima; 5) uvid, planiranje i kontrola; 6) namjere nevjere i 7) religioznost. U originalu, sudionici procjenjuju svoje slaganje sa svakom česticom na skali Likertovog tipa od 7 stupnjeva, gdje -3 označava potpuno neslaganje, a +3 potpuno slaganje s tvrdnjom, ali za potrebe ovog istraživanja, sudionici su svoje slaganje procjenjivali na skali Likertovog tipa od 5 stupnjeva, gdje je 1 označavalo potpuno neslaganje, a 5 potpuno slaganje s tvrdnjom. Ukupan rezultat sudionika formira se računanjem aritmetičke sredine rezultata svih čestica upitnika, pri čemu viši rezultat označava „sporiju“ životnu strategiju (K –strategiju), a niži rezultat označava „bržu“ životnu strategiju (r – strategiju) na r/K kontinuumu. Validacijom upitnika, autori su dobili koeficijent pouzdanosti $\alpha = .73$ (Figueredo i sur., 2014; prema Šesnić, 2021). Za potrebe ovog istraživanja, upitnik je adaptiran „back – translation“ metodom, pri čemu je dobiven zadovoljavajući koeficijent pouzdanosti unutarnje konzistencije $\alpha = .73$. Istraživačica je upitnik prevela na hrvatski jezik, zatim prijevod poslala nezavisnoj trećoj osobi koja je upitnik prevela nazad na engleski jezik, nakon čega su pregledane sporne čestice i u dogovoru je odlučeno kako će se sporne čestice prevoditi.

Mjera interseksualne izbirljivosti – MICH

Mjera interseksualne izbirljivosti (eng. MICH – *Measure of intersexual choosiness*, Kenrick i sur., 1990, 1993) je mjera minimalnih standarda za karakteristike dugoročnih, odnosno kratkoročnih partnera. Sastoji se od 24 karakteristike (kao što su *ljubazan, inteligentan, opušten, agresivan, moćan...*), od čega je 13 preuzeto iz Bussove i Barnesove klasične studije preferencija partnera (1986; prema Egner, 2019), a 11 dodano od strane Kenricka i suradnika za nekoliko istraživanja o razlikama u izboru partnera između muškaraca i žena (Kenrick i sur., 1990, 1993; prema Egner, 2019). U originalu, sudionici trebaju ocijeniti važnost svake karakteristike potencijalnog romantičnog partnera od 0 do 10 na dvije razine uključenosti: kratkoročni i dugoročni

partner. Ocjena 0 značila je da im ta osobina uopće nije bitna, dok je ocjena 10 značila da je ta osobina izrazito bitna kod potencijalnog partnera. Za potrebe ovog istraživanja, sudionici su osobine ocjenjivali od 1 do 5, gdje je 1 označavalo da osobina uopće nije bitna, dok je 5 označavalo da je osobina izuzetno bitna kod potencijalnog partnera. Kratkoročni romantični partner opisan je kao jedan seksualni susret ili veza za jednu noć, a dugoročni romantični partner opisan je kao dugoročna veza ili brak. Ukupni rezultat za svaku razinu uključenosti formira se kao aritmetička sredina svih procjena, čime se dobiju dvije aritmetičke sredine, odnosno dvije procjene interseksualne izbirljivosti (jedna za kratkoročnog, jedna za dugoročnog partnera) u rasponu od 1 do 5 za svakog sudionika. Te se dvije procjene mogu uprosječiti, čime se dobije generalna, „općenita“ procjena izbirljivosti. Viši rezultati ukazuju na viši stupanj izbirljivosti u traženju partnera. U prethodnim istraživanjima, dobiveni Cronbachov Alpha koeficijent pouzdanosti na obje razine uključenosti zajedno iznosio je $\alpha = .94$ (Egner, 2019), dok je za potrebe ovog istraživanja koeficijent pouzdanosti izračunat za svaku razinu uključenosti zasebno – za kratkoročnu uključenost dobiven je zadovoljavajući koeficijent pouzdanosti $\alpha = .89$, dok je za dugoročnu uključenost također dobiven zadovoljavajući koeficijent $\alpha = .85$.

HEXACO – PI – R (H dimenzija)

HEXACO – PI – R je upitnik ličnosti kojeg su konstruirali Ashton i Lee (2007), a kojeg su preveli i validirali Babarović i Šverko (2013). Upitnik se sastoji od 100 čestica koje ispituju 6 širokih domena ličnosti i njihove 24 facete. Pod 6 domena ličnosti spadaju iskrenost – poniznost, emocionalnost, ekstraverzija, ugodnost, savjesnost i otvorenost ka iskustvima. Svaka dimenzija se sastoji od 4 pripadajuće facete te sadrži 16 čestica, a posljednje 4 čestice čine odvojenu facetu altruizma. Za potrebe ovog istraživanja nije korišten cijeli HEXACO – PI – R upitnik, već su korištene samo čestice H dimenzije, odnosno dimenzije iskrenost – poniznost. Iskrenost – poniznost obuhvaća facete iskrenosti, pravednosti, izbjegavanja pohlepe i skromnosti. Sudionici procjenjuju svoje slaganje sa svakom česticom na ljestvici Likertovog tipa od 5 stupnjeva, gdje je 1 označavalo potpuno neslaganje, a 5 potpuno slaganje s tvrdnjom. Rezultati za pojedine facete ličnosti formiraju se kao aritmetička sredina odgovora na čestice koje se tiču te facete ličnosti, a rezultat za pojedinu dimenziju ličnosti se formira kao aritmetička

sredina rezultata postignutih na facetama koje pripadaju navedenoj dimenziji ličnosti. Viši rezultat na pojedinoj dimenziji označava veću izraženost te dimenzije kod sudionika. Koeficijenti pouzdanosti unutarnje konzistencije za svaku subskalu variraju od .78 do .85 (Barbarović i Šverko, 2013; prema Žigmundić, 2018). Testiranjem pouzdanosti za H skalu, u ovom istraživanju dobiven je zadovoljavajući koeficijent $\alpha = .81$.

Postupak

Istraživanje je provedeno u periodu od 1. siječnja do 8. veljače 2023. godine. Podaci su prikupljeni pomoću online upitnika na *Google Forms* platformi. Prije početka rješavanja upitnika, sudionici su u uputi dobili informacije o svrsi istraživanja, anonimnosti podataka, mogućnosti odustajanja u bilo kojem trenutku kao i mogućnosti kontaktiranja istraživača ako budu imali dodatnih pitanja. Sama svrha istraživanja sudionicima je bila djelomično skrivena – rečeno im je kako istraživanje ispituje odnos između osobina ličnosti i važnosti različitih partnerskih karakteristika. Kliknuvši na polje „Dalje“, sudionici su dali svoj pristanak na sudjelovanje u istraživanju. Samo ispunjavanje upitnika trajalo je između 10 i 15 minuta, a po završetku ispunjavanja, sudionicima je zahvaljeno na sudjelovanju i pojašnjeno kako je istraživanje zapravo ispitivalo fenomen izbirljivosti u odabiru partnera te njegov odnos sa strategijama životnih puteva, mračnom tetradom i vrstom ostvarene veze (kratkoročne/dugoročne).

ANALIZA PODATAKA I REZULTATI

Statistička analiza podataka provedena je na N=264 sudionika u verziji 23.0 statističkog softverskog paketa *IBM SPSS Statistics*.

Za početak, bit će prikazani podaci preliminarne statističke analize – deskriptivni podaci, korelacijska matrica koeficijenata povezanosti svih varijabli uključenih u istraživanje, testiranje normalnosti distribucije i testiranje homogenosti varijanci. Nakon toga, bit će prikazani podaci dobiveni analizama korištenim kako bismo testirali postavljene hipoteze: analize varijance s ponovljenim mjerenjima ANOVA, Pearsonovi koeficijenti korelacije i hijerarhijske regresijske analize.

Tablica 1

Deskriptivni podaci, rezultati Kolmogorov – Smirnovljevog testa i statistici nagnutosti i spljoštenosti distribucija za varijable korištene u istraživanju (N=264)

	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>min</i>	<i>max</i>	<i>Nagnutost</i>	<i>Spljoštenost</i>	<i>K-S</i>
Izbirljivost KV	264	3.17	.64	1.5	5	.027	-.118	.030
Izbirljivost DV	264	3.6	.50	1.83	5	-.099	.470	.039
Narcizam	264	3.16	.69	1.57	5	-.013	-.121	.069**
Makijavelizam	264	3.3	.60	1.57	5	-.064	-.066	.066**
Psihopatija	264	2.03	.65	1	4.43	.732	.279	.104**
Sadizam	264	1.99	.74	1	4.71	.802	.083	.137**
Mini – K	264	3.72	.47	2.35	4.75	-.338	-.089	.063*
Hexaco – H	264	3.55	.64	1.94	5	-.196	-.563	.069**

Legenda: K-S test = Kolmogorov – Smirnovljev test, Izbirljivost KV = izbirljivost u kratkoročnim vezama, Izbirljivost DV = izbirljivost u dugoročnim vezama, Mini – K = životne strategije, HEXACO – H = izraženost H faktora * = $p < 0.05$, ** = $p < 0.01$

Za testiranje normalnosti distribucija, korišten je Kolmogorov – Smirnovljev test (Tablica 1) koji je pokazao normalnost distribucija samo naših kriterijskih varijabli, odnosno izbirljivosti za kratkoročne i izbirljivosti za dugoročne veze. Varijable narcizma, makijavelizma, životne strategije i izraženosti H faktora poprimaju oblik negativno asimetrične distribucije, dok se pozitivno asimetrično distribuiraju rezultati na varijablama psihopatije i sadizma. Prema Klineu (2005), distribucija se može smatrati normalnom ako se vrijednosti indeksa nagnutosti nalaze u intervalu od -3 do 3, a vrijednosti indeksa spljoštenosti u intervalu od -10 do 10. Nadalje, normalitet distribucija možemo dodatno provjeriti i pregledom distribucija (prilog A). Budući da sve varijable zadovoljavaju Klineove uvjete normalnosti, a distribucije prate zvonolik oblik normalne distribucije, za daljnju obradu je opravdano korištenje parametrijskih analiza (Kolesarić, 2006). Za provedbu ANOVE, uz normalnost distribucija, preduvjet je i homogenost varijanci. Iz tog razloga, proveden je Levenov test homogenosti varijance koji je pokazao da ovaj preduvjet nije zadovoljen kod izbirljivosti za

kratkoročne veze ($F(1, 262) = 11.15; p < .01$), dok je zadovoljen kod izbirljivosti za dugoročne veze ($F(1, 262) = 1.88; p > .05$). Međutim, prema Kolesariću (2006), narušenost pretpostavke homogenosti varijance nije presudna za odabir metode analize varijance ako se radi o velikom uzorku i ako su grupe sličnih veličina. Iz tog razloga, provedena je ANOVA kako bismo ispitali izbirljivost partnera za kratkoročne i dugoročne veze i razlike u izbirljivosti između muškaraca i žena.

Tablica 2

Pearsonovi koeficijenti korelacije za sve varijable korištene u istraživanju (N=264)

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1. Spol ¹	1	-.193**	.285**	.223**	-.118	-.209**	-.236**	-.421**	.189**	.160**
2. Dob		1	-.011	-.121*	-.123*	-.108	.026	-.063	.059	.090
3. Izbirljivost KV			1	.709**	.240**	.222**	.074	-.065	.249**	-.223**
4. Izbirljivost DV				1	.341**	.240**	.102	.011	.309**	-.342**
5. Narcizam					1	.325**	.387**	.253**	.118	-.470**
6. Makijavelizam						1	.241**	.246**	-.039	-.485**
7. Psihopatija							1	.477**	-.122*	-.366**
8. Sadizam								1	-.196**	-.377**
9. Mini – K									1	.075
10. HEXACO – H										1

Legenda: Izbirljivost KV = izbirljivost u kratkoročnim vezama, Izbirljivost DV = izbirljivost u dugoročnim vezama, Mini – K = rezultati upitnika životne strategije, HEXACO – H = izraženost H faktora, * = $p < 0.05$, ** = $p < 0.01$

¹ – Korelacija spola i drugih varijabli je rađena pomoću Point – biserialnog koeficijenta korelacije, a spol je kodiran na način da je muškom spolu dodijeljena vrijednost 1, a ženskom 2.

Prije samog odgovaranja na postavljene probleme, izračunati su Pearsonovi koeficijenti korelacije kako bi se proučile povezanosti među svim varijablama. Kao što je očekivano, izbirljivost u kratkoročnim i izbirljivost u dugoročnim vezama međusobno su značajno povezane, pri čemu je veličina učinka vrlo visoka. Varijabla spola statistički

je značajno povezana sa svim varijablama osim narcizma, pri čemu su veličine učinka umjerene, a povezanost pozitivna s obje vrste izbirljivosti, životnim strategijama i izraženošću H faktora, a negativna s varijablama makijavelizma, psihopatije i sadizma. Nadalje, sve varijable mračne tetrade su međusobno statistički značajno i pozitivno povezane s umjerenim veličinama učinka. Obje kriterijske varijable izbirljivosti su statistički značajno pozitivno povezane s varijablama narcizma i makijavelizma, pri čemu su veličine učinka umjerene. Povezanost s varijablama psihopatije i sadizma statistički je neznačajna. Također, obje kriterijske varijable izbirljivosti značajno su pozitivno povezane s vrstom životne strategije, a značajno negativno povezane s izraženošću H faktora, pri čemu su veličine učinka umjerene. Vrsta životne strategije značajno je negativno povezana s varijablama psihopatije i sadizma, dok je izraženost H faktora značajno negativno povezana sa svim crtama mračne tetrade, s umjerenim veličinama učinka. Vrsta životne strategije i izraženost H faktora međusobno nisu značajno povezani.

Kako bi se ispitale uloge spola i vrste veze u izbirljivosti prilikom odabira partnera, korištena je ANOVA s ponovljenim mjerenjima. Rezultati analize varijance pokazali su statističku značajnost oba glavna efekta, kao i postojanje statistički značajne interakcije koju nismo predvidjeli (tablica 3). Postoji statistički značajna razlika u razini izbirljivosti pri odabiru partnera s obzirom na vrstu veze. Sudionici pokazuju više rezultate na procjenama izbirljivosti u odabiru partnera za dugoročne veze u odnosu na odabir partnera za kratkoročne veze ($F(1,262) = 243.89; p < .001$). Veličina učinka ovog efekta je visoka ($\eta_p^2 = .482$). Nadalje, postoji statistički značajna razlika u razini izbirljivosti pri odabiru partnera s obzirom na spol. Žene pokazuju više rezultate na procjenama izbirljivosti u odabiru partnera u odnosu na muškarce i za kratkoročne i za dugoročne veze ($F(1,262) = 22.03; p < .001$). Veličina učinka ovog efekta je visoka ($\eta_p^2 = .078$). Također, analiza varijance je pokazala postojanje statistički značajne interakcije spola i vrste veze na razinu izbirljivosti kod odabira partnera (Slika 1). Razlika u procjenama izbirljivosti pri odabiru partnera između kratkoročnih i dugoročnih veza veća je kod muškaraca u odnosu na žene ($F(1,262) = 6.48; p < .05$). Veličina učinka ovog efekta je visoka ($\eta_p^2 = .124$), a deskriptivni podaci ove analize nalaze se u prilogu B.

Tablica 3

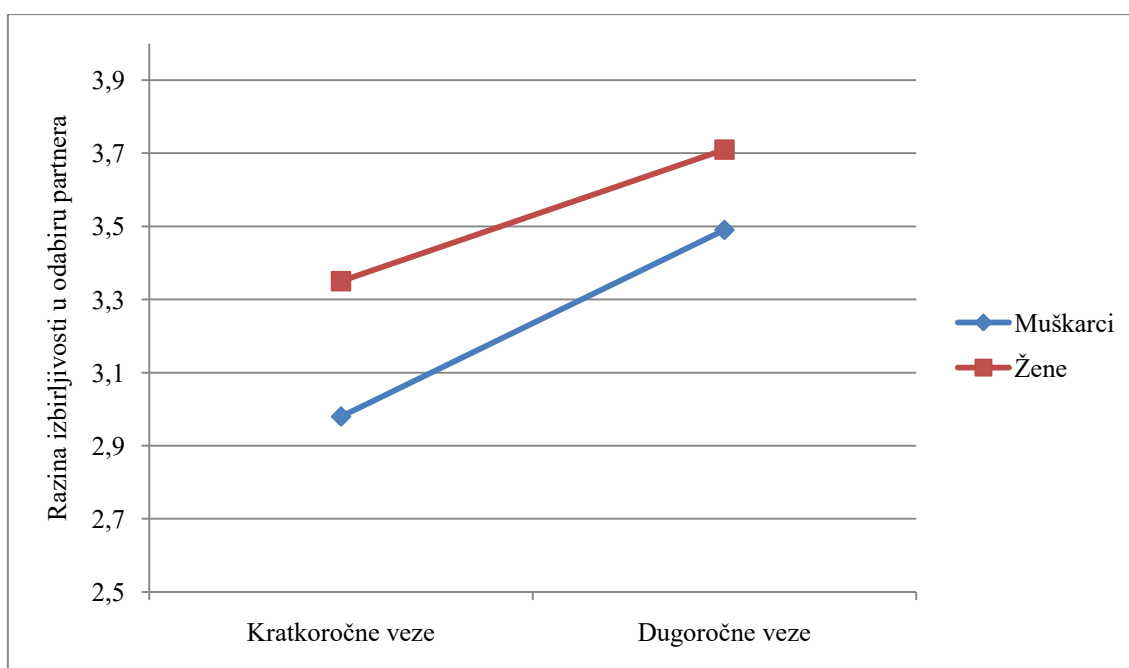
Rezultati složene analize varijance za ponovljena mjerenja za ulogu vrste veze i spola u izbirljivosti prilikom odabira partnera (N=264)

	<i>F</i>	<i>df</i>	<i>p</i>	η_p^2
Vrsta veze	243.89	1/262	< .001	.482
Spol	22.03	1/262	< .001	.078
Vrsta veze * Spol	6.48	1/262	< .05	.124

Legenda: *F* = *F* – omjer kod analize varijance, *df* = stupnjevi slobode, *p* = vjerojatnost, η_p^2 = parcijalno kvadrirano eta

Slika 1

Grafički prikaz interakcije spola i vrste veze na razinu izbirljivosti prilikom odabira partnera (N=264)

Kako bi se testirale hipoteze o ulozi životnih strategija, ulozi H faktora iz HEXACO modela i ulozi crta mračne tetrade u izbirljivosti prilikom odabira partnera korišteni su Pearsonovi koeficijenti korelacije (tablica 2). Kao što je vidljivo iz korelacijske tablice, razine izbirljivosti za obje vrste veza su statistički značajno

pozitivno povezane s rezultatima na upitniku životnih strategija. Sudionici koji postižu više rezultate na upitniku životnih strategija (posjeduju K – strategiju), iskazuju više rezultate na procjenama izbirljivosti pri odabiru partnera za kratkoročne veze ($r = .249, p < 0.01$). Nadalje, sudionici koji postižu više rezultate na upitniku životnih strategija, iskazuju više rezultate na procjenama izbirljivosti pri odabiru partnera za dugoročne veze ($r = .309, p < 0.01$). Kod testiranja hipoteze o vezi H faktora i izbirljivosti, pokazalo se kako su razine izbirljivosti za obje vrste veza statistički značajno negativno povezane s rezultatima na upitniku H faktora. Sudionici koji postižu više rezultate na upitniku (imaju izraženiji H faktor), iskazuju niže rezultate na procjenama izbirljivosti za kratkoročne ($r = -.223, p < 0.01$), kao i za dugoročne veze ($r = -.342, p < 0.01$). Prilikom testiranja hipoteze o odnosu mračnih crta i izbirljivosti prilikom odabira partnera, pokazalo se kako sudionici koji imaju izraženu crtu narcizma iskazuju više rezultate na procjenama izbirljivosti i pri odabiru partnera za kratkoročne ($r = .240, p < 0.01$) i pri odabiru partnera za dugoročne veze ($r = .341, p < 0.01$). Također, sudionici s izraženom crtom makijavelizma iskazuju više rezultate na procjenama izbirljivosti pri odabiru partnera i za kratkoročne ($r = .222, p < 0.01$) i za dugoročne veze ($r = .240, p < 0.01$). Što se tiče psihopatije i sadizma, nisu pronađene statistički značajne povezanosti.

Kako bi se ispitalo opstaje li odnos mračne tetrade i izbirljivosti prilikom odabira partnera, uz kontrolu H faktora iz HEXACO modela, korištena je hijerarhijska regresijska analiza. Hijerarhijska regresijska analiza je provedena za svaku kriterijsku varijablu zasebno. U interkorelacijskoj matrici (tablica 2) vidimo kako sve prediktorske varijable statistički značajno koreliraju s prvom kriterijskom varijablom, izbirljivosti u kratkoročnim vezama, osim varijabli psihopatije i sadizma. Provedbom hijerarhijske regresije, koeficijent multiple korelacije između kriterija izbirljivosti u kratkoročnim vezama i kontrolnim varijablama, spola i dobi, iznosi $R = .289 (p < .001)$. Dobiveni koeficijent determinacije je značajan i iznosi $R^2 = .083 (p < .001)$, što ukazuje na to da se navedenim prediktorima može objasniti 8.3% varijance kriterija. Korigirani koeficijent determinacije ukazuje na to da se ovim modelom može objasniti 7.6% varijance izbirljivosti u kratkoročnim vezama na populacijskoj razini. U modelu 2, koeficijent multiple korelacije između kriterija i prediktora spola, dobi i izraženosti H faktora iznosi $R = .402 (p < .001)$. Dobiveni koeficijent determinacije je značajan i iznosi $R^2 = .162 (p < .001)$, što ukazuje na to da se navedenim setom prediktora može objasniti

16.2% varijance kriterija. Korigirani koeficijent determinacije ukazuje na to da se ovim modelom može objasniti 15.2% varijance izbirljivosti u kratkoročnim vezama na populacijskoj razini. ΔR^2 iznosi .078, što znači da model 2 statistički značajno bolje objašnjava varijancu kriterija od modela 1 za 7.8%. Spol i izraženost H faktora su statistički značajni u predviđanju izbirljivosti u kratkoročnim vezama ($p < .001$). U modelu 3, koeficijent multiple korelacije između kriterija i prediktora spola, dobi, izraženosti H faktora, narcizma, makijavelizma, psihopatije i sadizma iznosi $R = .475$ ($p < .001$). Dobiveni koeficijent determinacije je značajan i iznosi $R^2 = .226$ ($p < .001$), što ukazuje na to da se navedenim setom prediktora može objasniti 21.4% varijance kriterija. Korigirani koeficijent determinacije ukazuje na to da se ovim modelom može objasniti 20.5% varijance izbirljivosti u kratkoročnim vezama na populacijskoj razini. ΔR^2 iznosi .064, što znači da model 3 statistički značajno bolje objašnjava varijancu kriterija od modela 2 za 6.4%. Spol, narcizam i makijavelizam su statistički značajni u predviđanju izbirljivosti u kratkoročnim vezama ($p < .01$), dok se ostali prediktori nisu pokazali značajnima. Rezultati navedene hijerarhijske regresijske analize nalaze se u tablici 4.

Tablica 4

Rezultati hijerarhijske regresijske analize za kriterij izbirljivosti u kratkoročnim vezama (N=264)

		<i>B</i>	St. pog.	β	<i>t</i>	<i>p</i>	
<i>Model 1</i>	Spol	.376	.077	.294	4.87	<0.001	
	Dob	.006	.008	.046	.77	>0.05	
<i>R</i>	<i>R</i> ²	<i>Korigirani R</i>		St. pogreška	<i>F</i>	<i>p</i>	
.289	.083	.076		.616	11.873	<0.001	
		<i>B</i>	St. pog.	β	<i>t</i>	<i>p</i>	
<i>Model 2</i>	Spol	.444	.075	.347	5.89	<0.001	
	Dob	.011	.008	.082	1.41	>0.05	
	HEXACO(H)	-.284	.058	-.286	-4.93	<0.001	
<i>R</i>	<i>R</i> ²	<i>Korigirani R</i>		ΔR^2	St. pogreška	<i>F</i>	<i>p</i>
.402	.162	.152		.078	.590	16.708	<0.001

		<i>B</i>	<i>St. pog.</i>	β	<i>t</i>	<i>p</i>
<i>Model</i> 3	Spol	.478	.081	.374	5.9	<0.001
	Dob	.016	.008	.113	1.95	>0.05
	HEXACO(H)	-.120	.070	-.121	-1.71	>0.05
	Narcizam	.167	.061	.180	2.76	<0.01
	Makijavelizam	.216	.069	.203	3.15	<0.01
	Psihopatija	.021	.065	.021	.32	>0.05
	Sadizam	-.044	.060	-.051	-.737	>0.05
<i>R</i>	<i>R</i> ²	<i>Korigirani</i> <i>R</i>	ΔR^2	<i>St. pogreška</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
.475	.226	.205	.064	.572	10.66	<0.001

Nadalje, u interkorelacijskoj matrici (tablica 2) vidimo kako sve prediktorske varijable statistički značajno koreliraju s drugom kriterijskom varijablom, izbirljivosti u dugoročnim vezama, osim također varijabli psihopatije i sadizma. Provedbom hijerarhijske regresije, koeficijent multiple korelacije između kriterija izbirljivosti u dugoročnim vezama i kontrolnih varijabli spola i dobi iznosi $R = .236$ ($p < .01$). Dobiveni koeficijent determinacije je značajan i iznosi $R^2 = .056$ ($p < .01$), što ukazuje na to da se navedenim prediktorima može objasniti 5.6% varijance kriterija. Korigirani koeficijent determinacije ukazuje na to da se ovim modelom može objasniti 4.9% varijance izbirljivosti u dugoročnim vezama na populacijskoj razini. U modelu 2, koeficijent multiple korelacije između kriterija i prediktora spola, dobi i izraženosti H faktora iznosi $R = .444$ ($p < .001$). Dobiveni koeficijent determinacije je značajan i iznosi $R^2 = .197$ ($p < .001$), što ukazuje na to da se navedenim setom prediktora može objasniti 19.7% varijance kriterija. Korigirani koeficijent determinacije ukazuje na to da se ovim modelom može objasniti 18.8% varijance izbirljivosti u dugoročnim vezama na populacijskoj razini. ΔR^2 iznosi .141, što znači da model 2 statistički značajno bolje objašnjava varijancu kriterija od modela 1 za 14.1%. Spol i izraženost H faktora su statistički značajni u predviđanju izbirljivosti u dugoročnim vezama ($p < .001$). U modelu 3, koeficijent multiple korelacije između kriterija i prediktora spola, dobi, izraženosti H faktora, narcizma, makijavelizma, psihopatije i sadizma iznosi $R = .506$ ($p < .001$).

Dobiveni koeficijent determinacije je značajan i iznosi $R^2 = .256$ ($p < .001$), što ukazuje na to da se navedenim setom prediktora može objasniti 25.6% varijance kriterija. Korigirani koeficijent determinacije ukazuje na to da se ovim modelom može objasniti 23.5% varijance izbirljivosti u dugoročnim vezama na populacijskoj razini. ΔR^2 iznosi .059, što znači da model 3 statistički značajno bolje objašnjava varijancu kriterija od modela 2 za 5.9%. Spol, izraženost H faktora i narcizam su statistički značajni u predviđanju izbirljivosti u dugoročnim vezama ($p < .01$), dok se ostali prediktori nisu pokazali značajnima. Rezultati navedene hijerarhijske regresijske analize nalaze se u tablici 5.

Tablica 5

Rezultati hijerarhijske regresijske analize za kriterij izbirljivosti u dugoročnim vezama (N=264)

		<i>B</i>	St. pog.	β	<i>t</i>	<i>p</i>
<i>Model 1</i>	Spol	.208	.062	.207	3.38	<0.01
	Dob	-.009	.007	-.081	-1.32	>0.05
<i>R</i>	<i>R</i> ²	<i>Korigirani R</i>		St. pogreška	<i>F</i>	<i>p</i>
.236	.056	.049		.490	7.73	<0.01
		<i>B</i>	St. pog.	β	<i>t</i>	<i>p</i>
<i>Model 2</i>	Spol	.279	.058	.278	4.83	<0.001
	Dob	-.004	.006	-.032	-.567	>0.05
	HEXACO(H)	-.3	.044	-.383	-6.76	<0.001
<i>R</i>	<i>R</i> ²	<i>Korigirani R</i>	ΔR^2	St. pogreška	<i>F</i>	<i>p</i>
.444	.197	.188	.141	.454	21.257	<0.001
		<i>B</i>	St. pog.	β	<i>T</i>	<i>p</i>
<i>Model 3</i>	Spol	.296	.062	.295	4.75	<0.001
	Dob	.00	.006	-.001	-.024	>0.05
	HEXACO(H)	-.186	.054	-.238	-3.43	<0.01
	Narcizam	.176	.047	.241	3.77	<0.001
	Makijavelizam	.102	.053	.121	1.92	>0.05
	Psihopatija	-.016	.050	-.021	-.325	>0.05
	Sadizam	-.024	.046	-.035	-.514	>0.05

<i>R</i>	<i>R</i> ²	<i>Korigirani R</i>	ΔR^2	St. pogreška	<i>F</i>	<i>p</i>
.506	.256	.235	.059	.44	12.571	<0.001

Rezultati ovog istraživanja ukazuju na to da su i muškarci i žene izbirljiviji u odabiru partnera kada se radi o dugoročnim vezama u odnosu na kratkoročne. Nadalje, žene su te koje su izbirljivije od muškaraca u odabiru partnera u obje vrste veza. Sudionici s izraženijom sporom životnom strategijom pokazivali su više razine izbirljivosti u odabiru partnera i u kratkoročnim i u dugoročnim odnosima u odnosu na sudionike s izraženijom brzom životnom strategijom. Sudionici s izraženom crtom narcizma pokazivali su više razine izbirljivosti u odabiru partnera i za kratkoročne i za dugoročne veze u odnosu na sudionike kod kojih ta crta nije izražena. Sudionici s izraženom crtom makijavelizma pokazivali su više razine izbirljivosti u odabiru partnera i za kratkoročne i za dugoročne veze u odnosu na sudionike kod kojih ta crta nije izražena. Za psihopatiju i sadizam nisu pronađene značajne povezanosti. Sudionici koji imaju izraženiji H faktor iz HEXACO modela, iskazuju niže razine izbirljivosti i za kratkoročne i za dugoročne veze u odnosu na sudionike kod kojih on nije izražen. Provedbom hijerarhijske regresijske analize, kod kratkoročnih veza, narcizam i makijavelizam pokazali su se značajnim prediktorima izbirljivosti (\uparrow narcizam – \uparrow izbirljivost, \uparrow makijavelizam – \uparrow izbirljivost). Nadalje, mračne crte psihopatije i sadizma nisu pokazale statističku značajnost u predikciji izbirljivosti u kratkoročnim vezama. Uz kontrolu učinka H faktora, pokazuje se opstanak dvaju mračnih crta kao značajnih prediktora izbirljivosti u kratkoročnim vezama. Kod dugoročnih veza, izraženost H faktora i narcizam pokazali su se značajnim prediktorima izbirljivosti (\uparrow H faktor – \downarrow izbirljivost, \uparrow narcizam – \uparrow izbirljivost). Makijavelizam, psihopatija i sadizam nisu se pokazali statistički značajnima u predikciji izbirljivosti u dugoročnim vezama. Uz kontrolu učinka H faktora, pokazuje se opstanak jedne mračne crte kao značajnog prediktora izbirljivosti u dugoročnim vezama.

RASPRAVA

Ovim istraživanjem pokušao se objasniti odnos fenomena izbirljivosti u kratkoročnim i dugoročnim vezama i njegovih korelata.

Izbirljivost u odabiru partnera, odnosno trud uložen u dobivanje željenog partnera, predstavlja važnu komponentu prirodne i spolne selekcije te promiče raznolikost vrsta. Međudjelovanje različitih komponenti utječe na odluku o izboru partnera, a znanje o tome djeluju li te komponente međusobno, i na koji način, ključno je za razumijevanje njihovog doprinosa izbirljivosti (Feagles i Hobel, 2022). Provedbom analize varijance za ponovljena mjerenja, potvrđene su prve dvije hipoteze. Izbirljivost je veća u dugoročnim vezama u odnosu na kratkoročne, što je u skladu s prijašnjim istraživanjima. Prilikom odabira kratkoročnih partnera, pojedinci se fokusiraju na trenutačnu korist, dok važnost nekih drugih karakteristika zanemaruju i privremeno „stavljaju po strani“. Iako se i muškarci i žene upuštaju i u dugoročne i u kratkoročne veze, od kratkotrajnih veza više koristi imaju muškarci. Povećavanjem broja partnerica, muškarci direktno povećavaju svoj reproduktivni uspjeh, odnosno povećavaju šanse za daljnje održanje vlastitih gena. S druge strane, žene, prema Bussu i Schmittu (1993; prema Tolo, 2011) u kratkoročne se veze upuštaju tražeći trenutačnu materijalnu korist te koristeći kratkoročne odnose za „žongliranje“ i ispitivanje različitih partnera u cilju odabira najboljeg za potencijalnu dugoročnu vezu. Kod dugoročnih veza, muškarci i žene podižu standarde pri izboru partnera i fokusiraju se na karakteristike koje su im važne za ostvarivanje suživota i dugotrajne veze, kao što su dob, inteligencija i osobine ličnosti (Tolo, 2011). Muškarac koji se fokusira na ostvarenje dugotrajne veze, ženama će biti privlačniji jer neće nositi epitet ženskara, a on će sam imati veće šanse za osvajanje kvalitetnije partnerice jer će broj kandidata među kojima bira biti veći i u skladu s njegovim višim kriterijima (Tolo, 2011). Također, ostvarivanjem dugoročne veze, on stječe kontinuirano, gotovo ekskluzivno pravo seksualnog pristupa ženi, čime se znatno povećava sigurnost njegova očinstva (Tolo, 2011). Žene, s druge strane, postavljanjem visokih standarda pri odabiru partnera će si osigurati ulaganje, sigurnost i brigu muškarca za njihovo potomstvo. Zato što su dugoročne veze adaptivne za oba spola te što se kroz evolucijsku prošlost pokazalo da su djeca bez kontinuirane podrške i prisutnosti oba roditelja češće umirala, i muškarci i žene će pri odabiru partnera u takvim vezama biti vrlo izbirljivi u svojim preferencijama (Tolo, 2011). Prilikom traženja dugoročnog partnera, i muškarci i žene će tražiti znakove koji upućuju na obvezivanje i vjernost, dobrotu i ugodnost te pouzdanost i

emocionalnu stabilnost kao prediktore kvalitete osobe kao partnera i kao potencijalnog roditelja (Buss i Schmitt, 1993; prema Mikelin – Opara, 2020).

Prilikom provjeravanja uloge spola u izbirljivosti, potvrđena su postavljena očekivanja. Žene su izbirljivije u odabiru partnera u odnosu na muškarce, bilo da se radi o kratkoročnim ili dugoročnim vezama. Ovakvi nalazi u skladu su s prethodnim istraživanjima – muškarci iskazuju veći interes ili snažniju želju za kraćim intimnim vezama, odnosno vezama koje pretpostavljaju nisku razinu obvezivanja i ulaganja među partnerima (Buss i Schmitt, 1993; prema Tolo, 2011), zbog čega ne iznenađuje da su njihovi standardi u odabiru partnera generalno niži od ženskih. Prema Triversovoj teoriji roditeljskog ulaganja (Trivers, 1972), osnovu izbirljivosti partnera čine razlike u ulaganju muškaraca i žena u vlastito potomstvo (Tolo, 2011). Žene su te koje inicijalno više ulažu, kao i te koje se izlažu većem riziku upuštajući se u seksualnu aktivnost, zbog čega su one u startu izbirljivije pri odabiru partnera u odnosu na muškarce. Niža razina inicijalnog minimalnog roditeljskog ulaganja kod muškaraca potvrđena je činjenicom da je ženska plodnost ovisna o dobi žene i ciklična, dok muškarčeva nije, te da žene snose brojnije reproduktivne troškove (unutarinja oplodnja, placentacija, gestacija, laktacija) koji mogu dovesti do nekoliko godina odricanja od daljnje reprodukcije i ulaganja u druge potomke (Mikelin – Opara, 2020). Nadalje, dok se muški kriteriji uglavnom odnose na karakteristike koje odaju reproduktivnu sposobnost žena (dob, zdravlje, fizički izgled), ženske preferencije su se razvile u skladu s adaptivnim problemima s kojima su se žene susretale – povećanje šanse za vlastiti opstanak i opstanak potomaka. Potomci onih žena koje su bile visoko selektivne u izboru muškaraca imali su veću šansu za preživljavanje. Ženski kriteriji se uglavnom odnose na one karakteristike koje upućuju na muškarčevu mogućnost kontrole i zaštite – financijski status, socijalni status, visoko obrazovanje i perspektiva, pouzdanost i stabilnost (Tolo, 2011). Prilikom odgovaranja na dosad navedene probleme istraživanja, dobiven je neočekivan, ali zanimljiv rezultat – razlika u izbirljivosti između kratkoročnih i dugoročnih veza veća je kod muškaraca; muškarcima, koji su manje izbirljivi za kratkoročne veze izbirljivost više poraste za dugoročne veze nego kod žena gdje je taj porast manji. Iako neočekivano, u skladu je s dosadašnjim istraživanjima – zato što su žene u startu izbirljivije za sve vrste veza, za očekivati je da razlike u njihovoj izbirljivosti ovisno o tome upuštaju li se u kratkoročan ili dugoročan odnos neće biti jako velike. S druge

strane, muškarci, koji se prilikom kratkoročnih odnosa većinski vode vanjskim pokazateljima plodnosti žene, prilikom traženja partnerice za dugoročni odnos ipak će više vremena posvetiti i procjenjivanju ostalih ženinih karakteristika koji će se odnositi na njenu kvalitetu kao osobe i kao potencijalne majke.

Prilikom ispitivanja uloge životnih strategija u izbirljivosti pri odabiru partnera, potvrđena su postavljena očekivanja. U skladu s literaturom, sudionici s izraženijom sporom životnom strategijom (K – strategijom) iskazuju više razine izbirljivosti u odabiru partnera i u kratkoročnim i u dugoročnim vezama u odnosu na sudionike s izraženijom brzom životnom strategijom (r – strategijom). R – strategija (ili brza životna strategija) teoretski se javlja i najprilagodljivija je u surovim i nepredvidivim uvjetima okoline te uključuje raspodjelu resursa prema trenutnoj reprodukciji i količini potomstva, a jedinke s izraženom r – strategijom koriste kratkoročne reproduktivne tehnike, rizično se ponašaju i manje su orijentirane na budućnost (Chua i sur., 2016). S druge strane, K – strategija (spora životna strategija) pojavljuje se u sigurnim, predvidljivim okruženjima te uključuje raspodjelu resursa prema budućoj reprodukciji i kvaliteti potomstva, a jedinke s izraženom K – strategijom imaju bolje buduće izgleda za preživljavanje i reprodukciju, što ih čini prilagodljivima ulagati više truda u kvalitetu svojih potomaka i orijentirati se na budućnost (Chua i sur., 2016). Drugim riječima, resursima siromašna, kompetitivna okolina razvija osobine koje povećavaju rast populacije, kao što su rano spolno sazrijevanje i visoko ulaganje u razmnožavanje, dok resursima bogata, nekompetitivna okolina razvija osobine koje povećavaju trajnost pojedinaca, kao što su odgođeno spolno sazrijevanje, veliko ulaganje u preživljavanje i veliko ulaganje u svakog od potomaka (Ćorić, 2018). Evolucijski je adaptivno za ljude koji su se razvili u manje stabilnim okruženjima da budu manje izbirljivi u pogledu partnera, što im omogućuje više mogućnosti parenja, dok su oni koji su se razvili u stabilnijim okruženjima trebali biti visoko izbirljivi, kako bi osigurali najbolju genetsku i roditeljsku kvalitetu budućem potomstvu (Egner, 2019).

Usljed ispitivanja odnosa mračne tetrade i izbirljivosti, dobiveni rezultati djelomično su potvrdili postavljene hipoteze. U skladu s očekivanjima, pokazalo se kako je mračna crta narcizma značajan korelat izbirljivosti u kratkoročnim i dugoročnim vezama. Ovakav nalaz ide u prilog višeznačnim rezultatima prijašnjih istraživanja

prema kojima se narcizam povezuje i s kratkoročnom i s dugoročnom životnom strategijom, odnosno i s višim i s nižim razinama izbirljivosti pri odabiru partnera. Prema rezultatima Jonasona i suradnika (2017; prema Davis i sur., 2019), pronađena je mala pozitivna korelacija narcizma i spore životne strategije, dok su unosom mračnih crta u višestruki regresijski model autori otkrili kako narcizam samostalno predviđa sporu životnu strategiju. Temeljem toga, autori su zaključili kako narcizam može biti: a) pristran na onim mjerama koje ne omogućavaju detaljniju analizu po facetama, b) „brza“ crta samo kada se radi o seksualnim odnosima, ali ne globalno „brza“ crta ili c) uistinu spora osobina koja se veže uz K – strategiju, izbirljivost u odabiru partnera i ulaganje u potomke (Davis i sur., 2018). Također, u istraživanju Davisa i suradnika (2019), potvrđeno je kako narcizam, iako samostalno ne predviđa životnu strategiju, kada je unesen u multiplu regresijsku analizu s ostalim mračnim crtama predviđa postojanje spore životne strategije, odnosno izbirljivosti u odabiru partnera. Ovakav rezultat ukazuje na to da je narcizam „sporija“ crta od ostalih mračnih crta, ali da to vjerojatno nije istinski „spora“ osobina. Umjesto toga, narcizam najvjerojatnije sadržava mješavinu nekih „brzih“ (npr. kratkotrajno parenje, često mijenjanje partnera, impulzivnost) i „sporih“ komponenti (npr. izbirljivost u odabiru partnera, dugoročni odnosi, sposobnost vođenja, autoritet) (Davis i sur., 2019). Osobe s izraženom mračnom crtom narcizma vrlo bi se vjerojatno okoristile izbirljivošću u odabiru partnera kako bi profitirale prilikom ostvarivanja veza u kojima vide dugoročnu korist (Jonason i sur., 2017). Nadalje, suprotno postavljenoj hipotezi, za makijavelizam se u ovom istraživanju pokazalo kako je značajan korelat izbirljivosti i u kratkoročnim, ali i u dugoročnim vezama. Ovakav se nalaz može objasniti činjenicom da makijavelisti, koji traže i kratkoročne, a oportunistički i dugoročne partnere, koriste razne taktike planiranja i iskazuju veći stupanj izbirljivosti u traženju partnera jer aktivno paze na svoj ugled, razmišljajući unaprijed i vodeći računa o reputaciji (Davis i sur., 2019). U ostvarivanju kratkoročnih veza, makijavelisti se oslanjaju na upravljanje dojmovima i manipuliranje svojom slikom o sebi pred drugima te se vode „taktikom opreza“, odnosno provjeravanjem potencijalnog partnera – što partner radi, čitanje partnerovih poruka, prekopavanje osobnih stvari i slično (Korman, 2015). Iako muškarci i žene koji imaju izraženu crtu makijavelizma najčešće razvijaju kratkoročne veze u kojima su emocionalno udaljeni i često oklijevaju i odbijaju uspostaviti dugoročne, posvećene,

intimne odnose (Brewer i Abell, 2015), u slučaju razvoja profitabilne dugoročne veze, makijavelisti će se služiti manipulativnim taktikama zadržavanja partnera (emocionalna manipulacija, samoponižavanje, ponižavanje partnera i prijetnje nevjerom) koje će im osigurati reproduktivnu prednost (Brewer i Abell, 2015). Daljnji rezultati ovog istraživanja pokazali su kako ni psihopatija, ni sadizam nisu značajni korelati izbirljivosti, bilo da se radi o kratkoročnim ili o dugoročnim vezama. Ovakvi rezultati nisu potvrdili za njih postavljene hipoteze, ali se mogu objasniti rezultatima prijašnjih istraživanja. Iako su i psihopatija i sadizam mračne crte koje su povezane s iskorištavanjem drugih, preferiranjem kratkoročnih veza i čestim mijenjanjem partnera – odnosno brzom životnom strategijom – izgleda da se u kombinaciji s ostalim crtama mračne tetrade njihov samostalni učinak gubi. Davis i suradnici (2019) u svojem su istraživanju došli do rezultata da, iako psihopatija i sadizam sadržavaju nešto jedinstveno u odnosu na brzu životnu strategiju, obje osobine također imaju vrlo slične kvalitete, zbog čega dolazi do toga da se psihopatija i sadizam djelomično preklapaju i bivaju redundantni u predviđanju izbirljivosti. Nadalje, autori izvještavaju o tome da je psihopatija najjači bivarijatan i multivarijatan prediktor brze životne strategije kada se kontrolira zajednička varijanca između mračnih crta ličnosti. Ovakvi rezultati podupiru argument da su osobine mračne tetrade različito povezane s brzom životnom strategijom (što nam sugerira i to da različito predviđaju stupanj izbirljivosti pri odabiru partnera) te da se te razlike gube kada se osobine promatraju i procjenjuju kao jedinstveni konstrukt, odnosno konstrukt mračne tetrade (Jonason i sur., 2017; prema Davis i sur. 2019). Prema nekim istraživačima, osobine mračne tetrade su zapravo višeznačne i sadrže elemente i brze i spore životne strategije te ti elementi dolaze do izražaja ovisno o korištenim mjernim instrumentima (Davis i sur., 2019).

Kod ispitivanja odnosa H faktora iz HEXACO modela i izbirljivosti prilikom odabira partnera, dobiveni rezultati nisu potvrdili postavljene hipoteze. Za razliku od pretpostavljenoga, sudionici s izraženijim H faktorom pokazuju niže razine izbirljivosti u odabiru partnera u odnosu na sudionike kod kojih taj faktor nije izražen. Takav nalaz je pronađen i za kratkoročne i za dugoročne veze. Dobiveni bi se nalaz mogao opisati činjenicom da su pojedinci, koji su visoko na H faktoru, vrlo iskreni i ne smatraju se superiornima (Lee i Ashton, 2012; prema Smith, 2016), zbog čega su skromni u svojim

izborima, što se može odraziti i na skromnost i nezahtjevnost u kriterijima prilikom biranja romantičnih partnera.

Naposljetku, dobiveni rezultati potvrdili su posljednju hipotezu – prediktori mračne tetrade (konkretno narcizam i makijavelizam) imaju značajan, samostalan doprinos u predikciji izbirljivosti i nakon kontrole H faktora ličnosti. Iako sve mračne crte statistički značajno negativno koreliraju s H faktorom iz HEXACO modela, rezultati hijerarhijske regresijske analize pokazuju kako, kada se kontrolira utjecaj H faktora, crte ličnosti mračne tetrade statistički značajno doprinose objašnjenju varijance kriterija izbirljivosti. Točnije, narcizam i makijavelizam ostaju statistički značajni prediktori izbirljivosti u kratkoročnim vezama, dok kod dugoročnih veza kao statistički značajan prediktor izbirljivosti ostaje narcizam. Ovakvi rezultati ukazuju na to da mračna tetrada i H faktor ne predstavljaju dva pola istog konstrukta, već su međusobno povezani, ali zasebni konstrukti. Pokazuje se kako i jedan i drugi konstrukt, iako dijele veliki postotak varijance, sadržavaju jedinstvene kvalitete koje na različite načine djeluju na druge varijable, zbog čega nisu redundantni u predviđanju različitih ishoda (Butković i sur., 2021). Sukladno tome, postoje dokazi prema kojima i osobine mračne tetrade i H faktor Iskrenosti/poniznosti predstavljaju zasebne, jedinstvene proporcije varijance u ljudskom „zlomjermom“ ponašanju (Muris i sur., 2022).

Ograničenja istraživanja i daljnje preporuke

Prije samih ograničenja istraživanja, treba napomenuti razloge reskaliranja skala. Psihometrijska svojstva Likertovih skala od 5, 6 ili 7 stupnjeva ne razlikuju se značajno te se one mogu reskalirati radi usporedbe (Dawes, 2008, Leung, 2011; prema Richardson i sur., 2017). Iako se preporučuje skale ostavljati u originalnom, validiranom formatu kako bi se dobiveni rezultati mogli lako uspoređivati s prethodnim istraživanjima te iako reskaliranje na manji broj ponuđenih opcija može dovesti do gubitka „finoće“ u razlikovanju sudionika, u ovom istraživanju reskaliranje svih skala na jednak broj ponuđenih opcija omogućilo je jednostavnije provođenje statističkih analiza i lakše uspoređivanje svih dobivenih rezultata. Nadalje, sudionici su rješavali puno mjernih instrumenata koji su, zbog različitih raspona odgovora, imali različite upute, te bi ostavljanje originalnog raspona u instrumentima zakompliciralo rješavanje samog upitnika, povećavajući šanse sudionika da se izgube u uputama i pogrešno ispune

upitnik, što bi utjecalo na dobivene rezultate. Iako su rezultati ovog istraživanja doprinijeli boljem uvidu u odnos fenomena izbirljivosti i njegovih korelata, važno je napomenuti i metodološka ograničenja istraživanja. Prvi nedostatak vezan je uz metodu uzorkovanja. Naime, iako je dio sudionika prikupljen nasumično, putem raznih Facebook grupa, dio sudionika je prikupljen metodom snježne grude. Kod takve metode, uzorak može biti pristran – postoji šansa da će sudionici regrutirani od strane jedne osobe voditi vrlo sličan životni stil kao ta osoba (Batur, 2019). Buduća istraživanja bi trebala uključiti raznolikiji skup sudionika i kultura kako bi se rezultati mogli generalizirati. Nadalje, istraživanje je provedeno online pomoću anketnog upitnika što smanjuje kontrolu uvjeta istraživanja. Istraživanje nije provedeno u laboratorijskim uvjetima, što znači da su vanjski podražaji potencijalno mogli utjecati na odgovore sudionika. Trebamo uzeti u obzir i nemogućnost uvida u točnost podataka. Podaci u istraživanju prikupljeni su mjerama samoprocjene, što može narušiti unutarnju valjanost istraživanja. Točnost podataka dobivenih samoprocjenom često se dovodi u pitanje, posebno s obzirom na učinak socijalne poželjnosti – ljudi radije odgovaraju na pitanja na način koji će ih prikazati u povoljnom svjetlu (Fisher, 1993; prema Egner, 2019). Ovaj nedostatak pokušao se minimizirati početnom uputom u kojoj je sudionicima objašnjeno kako je sudjelovanje u potpunosti anonimno te kako će se rezultati promatrati na grupnoj razini. Za buduća istraživanja, preporuča se koristiti metodu papir – olovka. Nadalje, sve mjere korištene u ovom istraživanju bile su relativno kratke. Korištena mjera životnih strategija, Mini – K, skraćena je verzija sveobuhvatnijeg instrumenta, Arizona Life History Battery (Figueredo i sur., 2006; prema Davis i sur., 2019), zbog čega nam ne nudi mogućnost ispitivanja faceta životnih strategija i njihovih odnosa s izbirljivošću (kao što su npr. iskustva u bliskim odnosima). Ipak, pokazalo se kako je Mini – K psihometrijski dobra mjera samoprocjene među različitim kulturama (Figueredo i sur., 2015; Richardson i sur., 2017; prema Davis i sur., 2019). Još jedan potencijalni problem bio bi način ispitivanja karakteristika mračne tetrade. Mnogi istraživači upozoravaju na rizik od gubitka varijabilnosti i jasnoće koja se može izgubiti kada se mračna tetrađa ispituje kao skup karakteristika ličnosti – takav pristup može biti problematičan zbog složenosti svojstvenoj mračnim crtama, kao i njihovim međusobnim odnosima (Davis i sur., 2019). Za buduća istraživanja bilo bi korisno uključiti druge mjere crta mračne tetrade, poželjno one koje detaljnije mjere

svaku crtu i njene facete kako bi se sveobuhvatnije analizirali različiti aspekti svake crte, posebno narcizma i makijavelizma za koje se pokazalo da sadrže značajke i spore i brze životne strategije. Nadalje, bilo bi informativno istražiti kod kojih se osobina iz MICH mjere pronalaze najveće razlike u izbirljivosti. Naposljetku, ovo istraživanje je korelacijske prirode, zbog čega ne možemo zaključivati o uzročno – posljedičnim vezama među varijablama.

ZAKLJUČAK

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati fenomen izbirljivosti u odabiru partnera i njegove korelate – spol, vrstu veze, životne strategije, H faktor i crte mračne tetrade. Rezultati istraživanja pokazali su kako su muškarci i žene izbirljiviji u odabiru partnera kada se radi o dugoročnim vezama u odnosu na kratkoročne veze. Nadalje, žene su te koje su izbirljivije od muškaraca u odabiru partnera, bilo da se radi o kratkoročnim ili o dugoročnim vezama. Kod muškaraca se pokazalo kako je razlika između izbirljivosti u dugoročnim i kratkoročnim vezama veća nego kod žena. Za razliku od sudionika s izraženijom brzom životnom strategijom, sudionici s izraženijom sporom životnom strategijom iskazuju više razine izbirljivosti u odabiru partnera u kratkoročnim odnosima, a isti je nalaz pronađen i za dugoročne odnose. Nadalje, sudionici s izraženijim H faktorom iz HEXACO modela pokazuju niže razine izbirljivosti u odabiru partnera i za kratkoročne i za dugoročne veze, u odnosu na one sudionike kod kojih H faktor nije izražen. Kod kratkoročnih, ali i kod dugoročnih odnosa, narcizam i makijavelizam pokazali su se statistički značajnim korelatima razine izbirljivosti pri odabiru partnera. Naposljetku, dobiveni rezultati pokazali su kako crte mračne tetrade ostaju značajni prediktori izbirljivosti nakon što se kontrolira učinak H faktora – točnije, dok kod kratkoročnih odnosa značajni prediktori ostaju narcizam i makijavelizam, kod dugoročnih odnosa kao značajan prediktor ostaje narcizam. Iako dijele veliki postotak varijance s H faktorom iz HEXACO modela, crte mračne tetrade ne predstavljaju njegov suprotan pol, već su zaseban, ali s njim povezan konstrukt. Zaključno, ovim se istraživanjem pokušala detaljnije rasvijetliti uloga brze i spore životne strategije, kao i uloga H faktora i crta mračne tetrade u različitim razinama izbirljivosti osoba pri odabiru partnera za kratkoročne i dugoročne veze, u nadi da će to potaknuti daljnja, detaljnija i opsežnija istraživanja.

LITERATURA

- Ashton, M.C. i Lee, K. (2007). Empirical, theoretical, and practical advantages of the HEXACO model of personality structure. *Personality and social psychology review : an official journal of the Society for Personality and Social Psychology*, 11(2), 150–166. <https://doi.org/10.1177/1088868306294907>
- Ashton, M.C. i Lee, K. (2007). Empirical, theoretical, and practical advantages of the HEXACO model of personality structure. *Personality and Social Psychology Review*, 11(2), 150-166. <https://doi.org/10.1177/1088868306294907>
- Barbarović, T. i Šverko, I. (2013). The HEXACO personality domains in the Croatian sample. *Journal for General Social Issues*, 22(3), 397–41. <https://doi.org/10.5559/di.22.3.01>
- Batur, J. (2019). *Uzorkovanje na kompleksnim mrežama metodom snježne grude*. [Neobjavljen diplomski rad]. Fizički odsjek Prirodoslovno – matematičkog fakulteta u Zagrebu. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:217:794593>
- Bertl, B., Pietschnig, J., Tran, U. S., Stieger, S. i Voracek, M. (2017). More or less than the sum of its parts? Mapping the Dark Triad of personality onto a single Dark Core. *Personality and individual differences*, 114(1), 140-144. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.04.002>
- Book, A., Visser, B. A., i Volk, A. A. (2015). Unpacking “evil”: Claiming the core of the Dark Triad. *Personality and Individual Differences*, 73, 29-38. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.09.016>
- Brewer, G., i Abell, L. (2015). Machiavellianism in long-term relationships: Competition, mate retention and sexual coercion. *Scandinavian Journal of Psychology*, 56(3), 357-362. <https://doi.org/10.1111/sjop.12200>
- Bukač, I. (2019). *Odnos mračne tetrade, zadovoljstva vezom i privrženosti partneru*. [Neobjavljen diplomski rad]. Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta Josip Juraj Strossmayer u Osijeku. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:945093>
- Butković, A., Vatauk, K., i Wertag, A. (2021). HEXACO and Dark Triad Personality Traits as Predictors of Male Attractiveness in Different Relationship Contexts. *Psychological Topics*, 30(2), 313-326. <https://doi.org/10.31820/pt.30.2.9>
- Buss, D. M. (1987). Selection, evocation, and manipulation. *Journal of personality and social psychology*, 53(6), 1214. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.53.6.1214>
- Buss, D. M., i Schmitt, D. P. (2019). Mate preferences and their behavioral manifestations. *Annual review of psychology*, 70, 77-110. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010418-103408>
- Christie, R., i Geis, F. (1970). *Studies in Machiavellianism*. New York: Academic Press.

- Chua, K. J., Lukaszewski, A. W., Grant, D. M., i Sng, O. (2016). Human life history strategies: Calibrated to external or internal cues?. *Evolutionary Psychology*, 15(1), 1474704916677342. <https://doi.org/10.1177/1474704916677342>
- Ćorić, K. (2018). *Strategije životnih puteva i samopoštovanje kao moderatori asortativnog uparivanja u crtama ličnosti profaktorskog modela*. [Neobjavljen diplomski rad]. Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Rijeci. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:186:937205>
- Davis, A. C., Visser, B. A., Volk, A. A., Vaillancourt, T., i Arnocky, S. (2019). The relations between life history strategy and dark personality traits among young adults. *Evolutionary Psychological Science*, 5(2), 166-177. <https://doi.org/10.1007/s40806-018-0175-3>
- Egner, A. A. (2019). *Life History Strategy Predicts Individual Differences in Sexually Selected Traits*. [Neobjavljen diplomski rad]. Sveučilište Harvard. <http://nrs.harvard.edu/urn-3:HUL.InstRepos:42004078>
- Feagles, O., i Höbel, G. (2022). Mate preferences and choosiness are distinct components of mate choice in Eastern Gray Treefrogs (*Hyla versicolor*). *The American Naturalist*, 200(4), 506-517. <https://doi.org/10.1086/720730>
- Fehr, B., Samsom, D., i Paulhus, D. L. (2013). The construct of Machiavellianism: Twenty years later. *Advances in personality assessment*, 77-116.
- Figueredo, A. J., Vasquez, G., Brumbach, B. H., i Schneider, S. M. (2004). The heritability of life history strategy: The k-factor, covitality, and personality. *Social biology*, 51(3-4), 121-143. <https://doi.org/10.1080/19485565.2004.9989090>
- Figueredo, A. J., Vásquez, G., Brumbach, B. H., i Schneider, S. M. (2007). The K-factor, covitality, and personality: A psychometric test of life history theory. *Human Nature*, 18, 47-73. <https://doi.org/10.1007/BF02820846>
- Figueredo, A.J., Vasquez, G., Brumbach, B.H., Schneider, S.M.R., Sefcek, J.A., Tal, I.R., Hill, D., Wenner, C.J. i Jacobs, W.J. (2006). Consilience and life history theory: From genes to brain to reproductive strategy. *Developmental Review*, 26(2), 243-275. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2006.02.002>
- Figueredo, A.J., Vasquez, G., Brumbach, B.H., Sefcek, J.A., Kirsner, B.R. i Jacobs, W.J.(2005). The K-factor: Individual differences in life history strategy. *Personality and Individual Differences*, 39(8), 1349-1360. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2005.06.009>
- Grijalva, E., Newman, D. A., Tay, L., Donnellan, M. B., Harms, P. D., Robins, R. W., i Yan, T. (2015). Gender differences in narcissism: a meta-analytic review. *Psychological bulletin*, 141(2), 261.
- Kline, R.B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling (4. izdanje)*. Guilford Press.

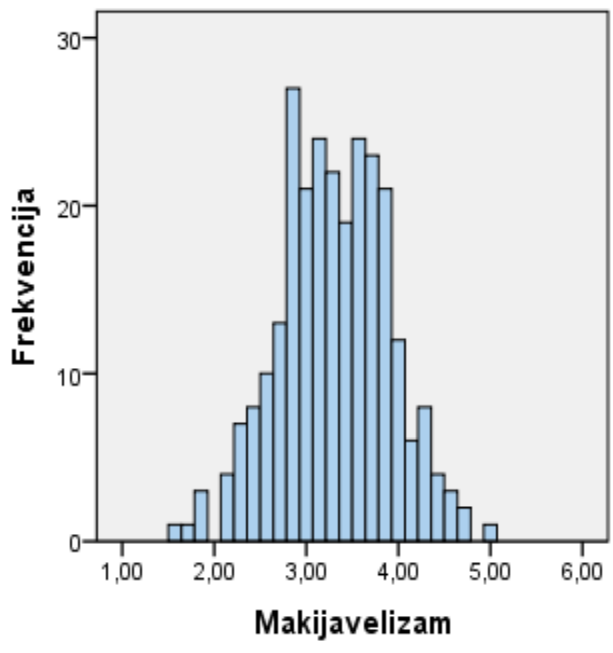
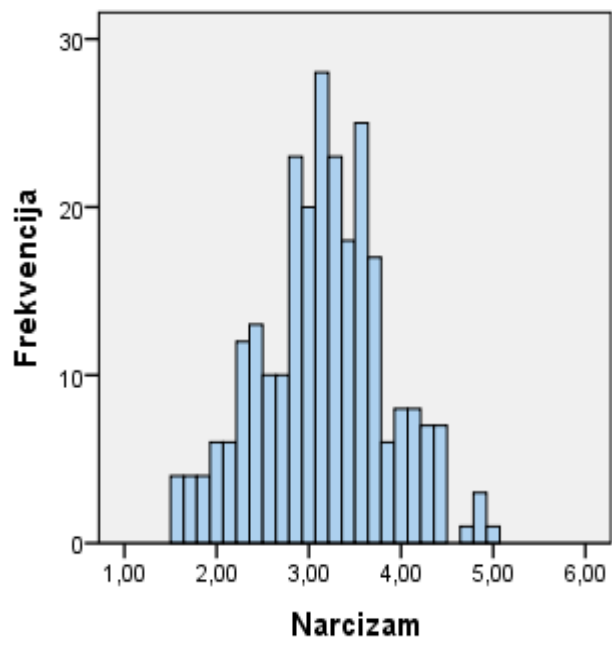
- Kolesarić, V. (2006). *Analiza varijance u psihologijskim istraživanjima*. Filozofski fakultet u Osijeku.
- Korman, M. (2015). *Odnos između crta ličnosti tamne trijade i strategija zadržavanja partnera kod romantičnih parova*. [Neobjavljen diplomski rad]. Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta Josip Juraj Strossmayer u Osijeku. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:158267>
- Lee, K., i Ashton, M. C. (2009). *The HEXACO personality inventory-revised. A measure of the six major dimensions of personality*. The HEXACO Personality Inventory. <http://hexaco.org/scaledescriptions>.
- McDonald, M. M., Donnellan, M. B., i Navarrete, C. D. (2012). A life history approach to understanding the dark triad. *Personality and Individual Differences*, 52(5), 601–605. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2011.12.003>
- Međugorac, M. (2018). *Odnos mračne tetrade, manipulativnih taktika te afektivne empatije i kognitivne teorije uma*. [Neobjavljen diplomski rad]. Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zadru. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:162:931069>
- Mikelin – Opara, A. (2020). *Odnos osjetljivosti na gađenje i socioseksualne orijentacije*. [Neobjavljen završni rad]. Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zadru. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:162:604740>
- Muris, P., Jeurissen, A., Rooswinkel, M., i Meesters, C. (2022). Good traits, bad traits, and ‘ugly’ behavior: Relations between the dark triad, honesty-humility, other hexaco personality traits, and externalizing problems in adolescents. *Journal of Child and Family Studies*, 1-11. <https://doi.org/10.1007/s10826-022-02344-8>
- Osip, R. (2020). *Aktorski i partnerski efekti strategija životnih puteva na zadovoljstvo vezom*. [Neobjavljen diplomski rad]. Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Rijeci. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:186:433972>
- Paulhus, D. L., Buckels, E. E., Trapnell, P. D., i Jones, D. N. (2020). Screening for dark personalities. *European Journal of Psychological Assessment*, 37(3), 208–222. <https://doi.org/10.1027/1015-5759/a000602>
- Paulhus, D. L. (2014). Toward a taxonomy of dark personalities. *Current Directions in Psychological Science*, 23(6), 421-426. <https://doi.org/10.1177/0963721414547737>
- Paulhus, D. L. i Williams, K. M. (2002). The dark triad of personality: Narcissism, Machiavellianism and psychopathy. *Journal of Research in Personality*, 36(6), 556–563. [https://doi.org/10.1016/S0092-6566\(02\)00505-6](https://doi.org/10.1016/S0092-6566(02)00505-6)
- Ribar, M., Wertag, A., i Sučić, I. (2022). Modeling Short Dark Tetrad (SD4): Preliminary findings on Croatian version. *Book of abstracts*.(str. 60). XXVIII scientific conference Empirical studies in psychology. <https://doi.org/10.19090/pp.v16i1.2426>

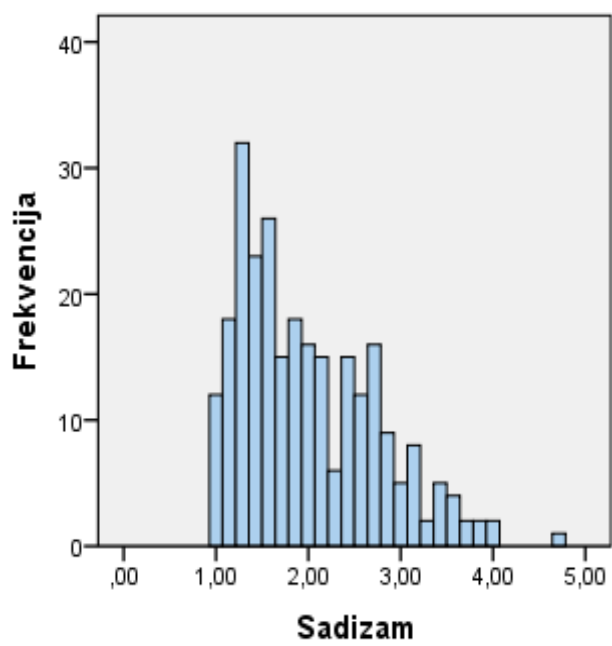
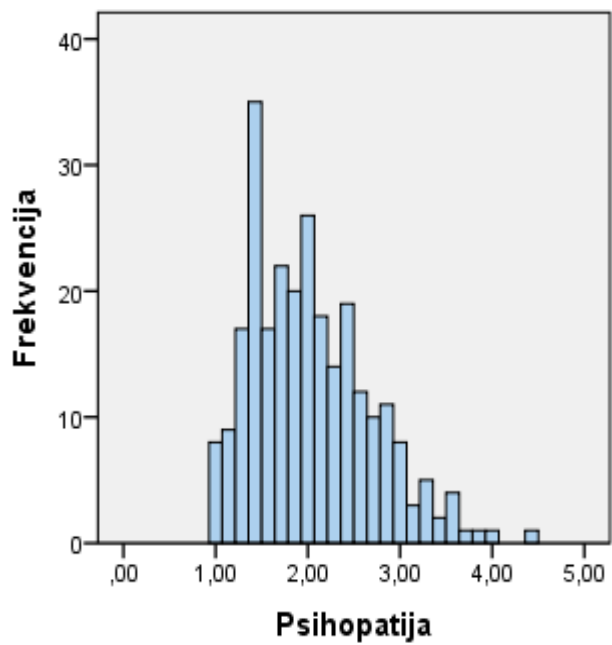
- Richardson, G. B., Chen, C. C., Dai, C. L., Brubaker, M. D., i Nedelec, J. L. (2017). The psychometrics of the Mini-K: Evidence from two college samples. *Evolutionary Psychology*, 15(1), 1474704916682034. <https://doi.org/10.1177/1474704916682034>
- Smith, R. D. (2016). *The relationship between HEXACO personality traits and cyberbullying perpetrators and victims*. [Neobjavljen doktorski rad]. Liberty University. <https://digitalcommons.liberty.edu/doctoral/1058>
- Stewart, S., Stinnett, H., i Rosenfeld, L. B. (2000). Sex differences in desired characteristics of short-term and long-term relationship partners. *Journal of social and personal relationships*, 17(6), 843-853. <https://doi.org/10.1177/0265407500176008>
- Šesnić, A. (2021). *Ispitivanje strategija životne povijesti oboljelih od epilepsije*. [Neobjavljen diplomski rad]. Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zadru. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:162:292859>
- Tadinac, M., i Hromatko, I. (2006). Strangers in the night or love forever: Characteristics and preferences of short vs. long-term relationship seekers. *Psiholgijske teme*, 15(2), 261-276. <https://hrcak.srce.hr/9281>
- Točaković, V. (2017). *Mračna trijada i zadovoljstvo u romantičnoj vezi*. [Neobjavljen diplomski rad]. Odsjek za psihologiju Fakulteta hrvatskih studija u Zagrebu. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:111:751358>
- Tolo, D. (2011). *Teorija spolnog odabira*. [Neobjavljen završni rad]. Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta Josip Juraj Strossmayer u Osijeku. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:766943>
- Trivers, R.L. (1972). Parental investment and sexual selection. B. Campbell (Ed.), *Sexual selection and the descent of man*. (str. 136-179). Chicago: Aldine.
- Valentine, K. A., i Li, N. P. (2012). Mate selection. *The encyclopedia of human behavior*, 2, 564-570.
- Woodward, K., i Richards, M. H. (2005). The parental investment model and minimum mate choice criteria in humans. *Behavioral Ecology*, 16(1), 57-61. <https://doi.org/10.1093/beheco/arh121>
- Žigmundić, M. (2018). *Osobine ličnosti i rizična ponašanja na internetu*. [Neobjavljen diplomski rad]. Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta Josip Juraj Strossmayer u Osijeku. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:429994>

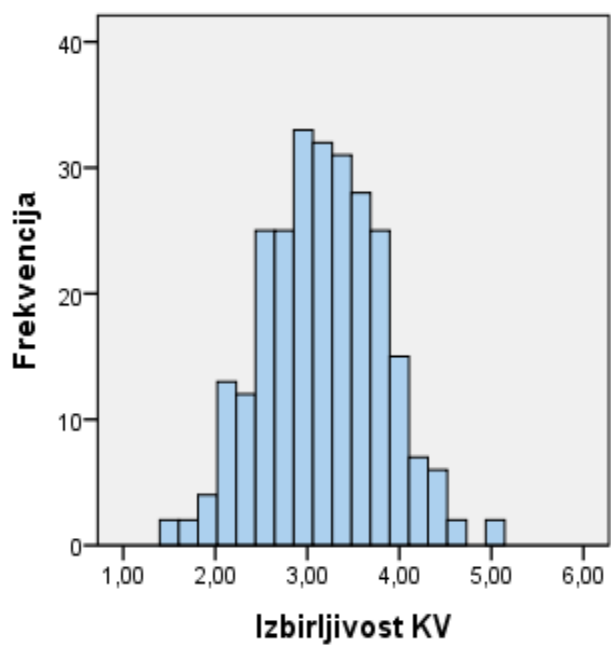
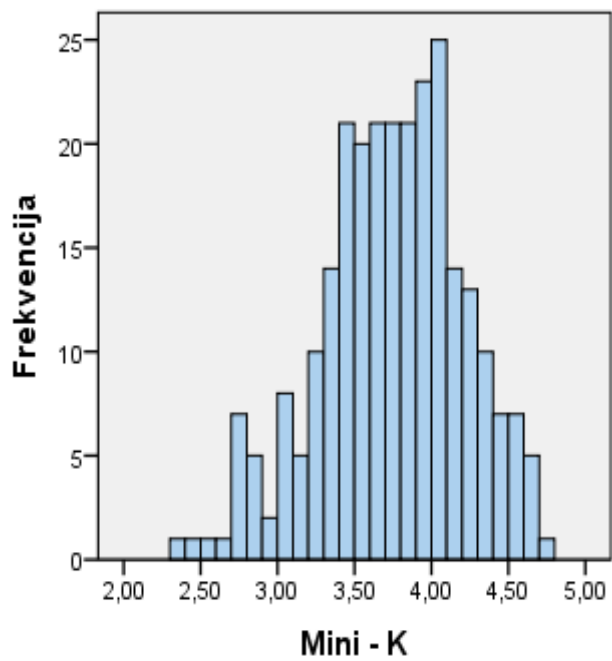
PRILOZI

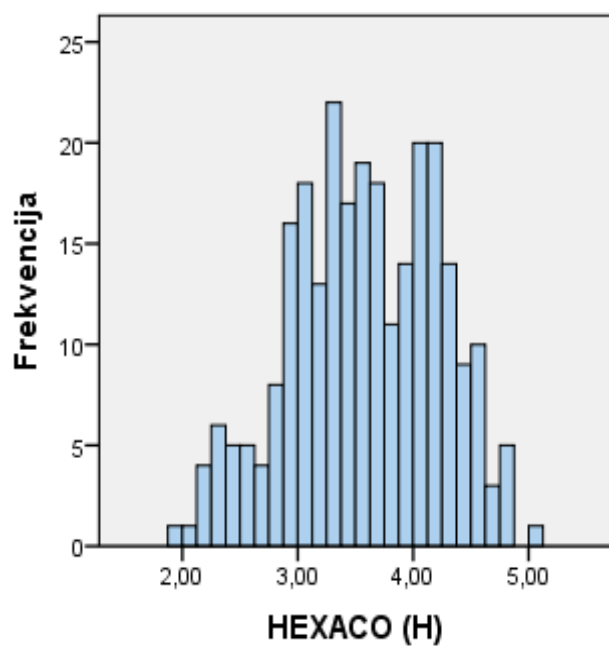
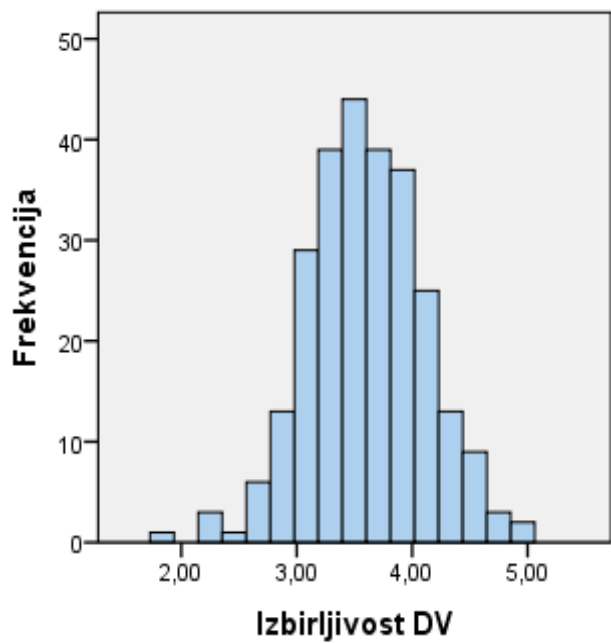
Prilog A

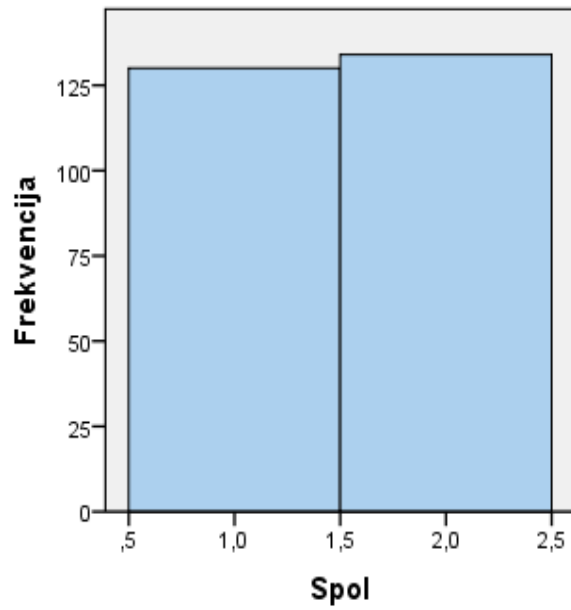
Grafički prikazi distribucija za sve varijable korištene u istraživanju (N = 264)

Prilog B

Deskriptivni podaci prosječnih procjena izbirljivosti u odabiru partnera s obzirom na vrstu veze i spol sudionika (N = 264)

	<i>Spol</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>N</i>
Kratkoročne veze	m	2.98	.70	130
	ž	3.35	.52	134
Dugoročne veze	m	3.49	.54	130
	ž	3.71	.45	134